

Univerzita Pardubice
Fakulta Filozofická
Katedra sociálních věd

Konverze českých žen k islámu

Michaela Davidová

Bakalářská práce

2012

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Michaela Davidová
Osobní číslo: H09091
Studijní program: B6703 Sociologie
Studijní obor: Sociální antropologie
Název tématu: Konverze českých žen k Islámu
Zadávající katedra: Katedra sociálních věd

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

V práci bude studentka zjišťovat důvody konverze českých žen k islámu, jak moc se změnil jejich život po konverzi a jaké mají ženy vztahy se svou novou i biologickou rodinou. Ve výzkumu bude použita antropologická metodologie, především polostrukturovaný rozhovor a biografická metoda. Studentka vypracuje bakalářskou práci dle následující osnovy: 1. Úvod 2. Metodologie 3. Teoretický kontext 4. Důvody konverze 5. Vztahy s původní biologickou rodinou 6. Vztahy se svou novou rodinou 7. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

J. BEČKA, M. MANDEL, Islám a České země. Votobia Olomouc 1998 M.
ELIADE, I. P. CULIANU Slovník náboženství, Český spisovatel, Praha 1993,
str.:97- 116 A. KŘÍKAVOVÁ, M.MENDEL, Z. MULLER, Islám ideál
a skutečnost, Panorama Praha 1990 Z. VOJTÍŠEK, Encyklopedie náboženských
směrů v České republice, Portál 2004, str.: 303- 308 R. SPENCER, P. BUKSA,
Islám bez závoje, Triton Praha 2006 I. PODLAHOVÁ, T. SUNARDI, Postavení
ženy v islámském světě: Islámský pohled na problematiku - Role of woman in
the muslim world: Islamic perspective of the topic, Univerzita Pardubice,
Pardubice 2002 Korán

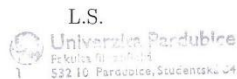
Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Tereza Hyánková, Ph.D.**
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2012**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSC.
děkan

L.S.

Mgr. Zbyněk Andrš, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2011

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 10. 3. 2012

Michaela Davidová

Poděkování

Zde bych chtěla poděkovat mým informátorkám, bez nichž by tento výzkum nikdy nemohl vzniknout.

Dále velké díky patří vedoucí mé práce Mgr. Tereze Hyánkové Ph.D., která mě usměřňovala po celou dobu práce, vždy mě dokázala podpořit a v těžších chvílích nad problémy povznést.

V neposlední řadě patří mé díky všem, kteří mně jakkoliv pomohli a podpořili, byť jen milým slůvkem, ať už to byla rodina nebo přátelé.

Anotace

Tato práce se zabývá konverzí českých žen k islámu, těch, které se zde narodily a byly zde vychovány. Práce se zaměřuje na motivy, které je ke konverzi vedly, a následnou změnu životů konvertitek. Zabývá se také tím, jak jejich konverzi přijala rodina, přátelé a blízké okolí a jak samy ženy pociťovaly změny v osobním životě. Práce se zaměřuje na to, jak probíhalo budování nové identity, včetně změny oblékání, tedy nošení hidžábu nebo jiného zahalení, a s ním související reakce okolí, především časté problémy na pracovišti, při shánění zaměstnání a ve školách a také nepříjemné reakce majoritní společnosti. Celá práce je postavena na kvalitativním výzkumu a je podložena osobními výpověďmi a životními příběhy devíti informátorek. Jejich výpovědi jsou dávány do souvislostí s teoriemi, které se týkají konverze a porovnávány s výzkumy mezi konvertitkami k islámu v různých zemích Evropy a ve Spojených státech.

Klíčová slova: náboženství, islám, konverze, motivy konverze, nová identita, ženy, Češky

Annotation

This thesis is about Czech women converting to Islam, about those, who were born and raised here. It is focusing on the motives of their conversion and on the subsequent changes of their lives. It is also about how their families, friends and entourage have coped with their conversion and how these women have felt about the change of their personal lives. Furthermore this thesis is focusing on building of their new identities, including their new dress code, meaning they have to wear hijab or another form of head/body covering clothes, and the change of the public attitude towards them, which made them feel uneasy, mainly problematic relations at their jobs, schools or while trying to find their new jobs. The whole thesis is built on qualitative research and is backed up with personal testimonies and life stories of nine informants. Their testimonies are compared to theories concerning conversion and compared with researches about Islam converts in different European countries or United States of America.

Keywords: religion, Islam, conversion, conversion motives, new identity, women, Czechs

Obsah

Úvod	9
1. Metodologická část	11
1.1 Získání informátorek.....	11
1.2 Analýza dokumentů	12
1.3 Metoda, etika výzkumu a sběr dat	12
1.4 Informátorky.....	13
1.5 Pozorování.....	15
1.6 Experiment	16
2. Teoreticky praktická část	19
2.1 Konverze	19
2.1.1 Konverze dle Lewise R. Ramba	19
2.1.2 Kate Zabiri – Trendy v konverzi v posledních desetiletích	20
2.2 Historický kontext	21
2.3 Šest motivů konverze podle Jamese R. Loflanda a Normana Skonvda 27	
2.3.1 Příběhy konverze	28
2.3.2 Závěr	36
2.4 Tři stádia po konverzi	38
2.4.1 Komparace s mým výzkumem	39
2.4.2 Závěr	41
2.5 Rodina a přátelé konvertitů	41
2.5.1 Situace v rodinách.....	42
2.5.2 Vztahy s přáteli.....	48
2.5.3 Závěr	51
2.6 Nová identita	52
2.6.1 Identita	53

2.6.2	Změna v oblékání a interakce se západní společností	54
2.6.3	Zaměstnání a studium	64
2.6.4	Závěr	68
3.	Závěr	69
4.	Použitá literatura	71
4.1	Internetové zdroje	72

Úvod

Když jsem ve druhém ročníku začala přemýšlet nad volbou tématu mé bakalářské práce, vzpomněla jsem si na dovolenou v Tunisu před několika lety. V hotelovém komplexu byla na dovolené Češka ve věku mezi čtyřiceti až padesáti lety a docházela za ní dívka, která s ní hovořila česky, byla však zahalená jako ostatní muslimky. Po pár dnech jsem se dozvěděla, že dívka v Tunisu žije se svým manželem muslimem a konvertovala k islámu, což se její matce příliš nelíbilo a stále ji nabádala k návratu zpět domů. V té době jsem neměla nejmenší ponětí o muslimské komunitě v České republice a už vůbec ne o komkoliv, kdo by k islámu konvertoval. Sama jsem si neuměla představit konverzi k islámu, možná z důvodu, že sama v Boha nevěřím, možná mi jako dívce vychované v českém prostředí přišla nepředstavitelná tak razantní změna života, především zahalení. Také média islám neprezentovala v dobrém světle a na území České republiky nemá toto náboženství dlouholetou, silnou tradici ani příliš velké pochopení a toleranci ze strany majoritní společnosti. Později, již během výzkumu, jsem se nejednou setkala s překvapením lidí, kteří stejně jako já na počátku mého výzkumu netušili o konvertitech k islámu v České republice a nejednou jsem se setkala s rasistickými stereotypy, které provázejí islám v celé západní společnosti.

Práci jsem rozdělila na část metodologickou a teoreticky- praktickou. V metodologické části popisuji, jakým způsobem byl výzkum veden, první navázání kontaktu s informátorkami a postupné vedení rozhovorů. Krátké medailonky shrnují základní informace o respondentkách pro lepší orientaci. Jsou zde zahrnuty problémy, se kterými jsem se během výzkumu setkala, a na závěr je popsán experiment, který jsem během výzkumu podstoupila.

V druhé, teoreticky-praktické části se již opírám o svůj kvalitativní výzkum, který srovnávám s podobnými výzkumy a teoriemi týkající se konverze. Kapitoly, které se zabývají příběhy informátorek, obsahují osobní výpovědi devíti z nich, které dále interpretuji.

Na základě provedených rozhovorů si budu odpovídat na výzkumné otázky:

- **Jaké jsou důvody konverze českých žen k islámu?**
- **Do jaké míry a jakým způsobem se změnil ženám život po konverzi?**

- **Jak jejich konverzi vnímala jejich prokreační rodina a jak je přijala jejich nová rodina?**

1. Metodologická část

1.1 Získání informátorek

Po stanovení tématu mé bakalářské práce jsem musela zjistit, zda je vůbec reálné najít si respondenty, kteří by se mnou byli ochotní mluvit. Jelikož jsem neměla ponětí, kolik konvertitů se v České republice nachází a ani jaké procentuální zastoupení mezi nimi tvoří ženy, bylo třeba provést před-výzkum. Tento před-výzkum probíhal v podzimních měsících roku 2010. Hned zpočátku jsem dostala kontakt na jednu bývalou spolužačku mé známé, která konvertovala k islámu. Tuto ženu jsem tedy kontaktovala jako první a přes ni jsem získala kontakt na další dvě informátorky. Tento první kontakt shledávám jako nejvíce prospěšný, díky němu jsem získala povědomí o muslimské komunitě v České republice jako takové.

Dále jsem se začala porozhlížet na internetových fórech a sociálních sítích. Postupem času jsem zjistila, že tato komunita je v České republice rozšířenější, než jsem předpokládala, a snad i díky internetu poměrně dobře propojená. Začala jsem tedy na e-mailové adresy, které jsem získala na sociální síti facebook.com, rozesílat žádosti o možné provedení rozhovorů. Nikdy jsem nezatajovala pravdu o tom, kdo jsem, vždy jsem uvedla, k čemu by eventuální rozhovor sloužil.

Na e-mail mi odpověděla přibližně jedna šestina oslovených. Mnohé z oslovených žen a dívek nebyly ochotny se mnou rozhovor provést a žádaly mne o možnost vyplnění dotazníku. Zde se můj výzkum dostal do protikladu s výzkumem Kate Zabiri - *British Muslim converts: Choosing alternative lives*, její informátorky byly ochotnější provést rozhovor založený na osobním setkání, oproti vyplnění dotazníků, nebo rozhovoru po telefonu. (Zabiri, 2008, str.:8)

Pouze čtyři ženy byly ochotné se se mnou po e-mailové dohodě sejít, další informátorky jsem získala pomocí metody snowball - tedy metody, při níž získáme jednoho klíčového informátora, jehož požádáme, zda by nám mohl dát kontakt na další osoby, které bychom potřebovali do výzkumu. Tato klíčová osoba nám tedy dá kontakt na další osoby a dá doporučení. (Bernard, 2006, str193)¹ Tuto metodu jsem ve svém výzkumu používala nejčastěji, většinou jsem přes jednu informátorku získala další jednu informátorku. Velice mi zde pomohlo doporučení informátorek,

---

¹ Vlastní překlad z originálu

některé ženy, které mě po emailu odmítly, s rozhovorem později souhlasily, když se dozvěděly, že jsem již dělala rozhovor s některou z jejich přítelkyň.

Problém jsem shledala v tom, že mnoho z nich bylo již, dle jejich slov, unavených věčným dotazováním studentů. Tedy mnoho z nich se již účastnilo rozhovorů se studenty pro různé seminární práce, potažmo bakalářské a magisterské práce.

První rozhovor proběhl v květnu 2011 a zbytek rozhovorů jsem uskutečnila během měsíců září až listopadu 2011.

1.2 Analýza dokumentů

Téma bakalářské práce bylo definitivně zvoleno v lednu 2011, ovšem první rozhovor proběhl až začátkem května 2011 a to z důvodu nedostatečné orientace v tématu. Než jsem se odvážila setkat se s první z mých informátorek, bylo třeba si prostudovat základní informace týkající se islámu, tedy prostudovat si základy islámu, abych věděla, o čem mé informátorky hovoří, a nemusela se dotazovat na základní pojmy týkající se islámu. Dále jsem přečetla korán, což mi přišlo velmi důležité, pokud se chci zajímat o islámskou tematiku. V neposlední řadě jsem si vyhledala informace týkající se islámu v České republice, působení muslimské obce v České republice a informovala jsem se, kolik konvertitů se na území České republiky přibližně vyskytuje.

Před samotným vstupem do terénu a během uskutečnění rozhovorů jsem dále prostudovala pojem náboženské konverze jako takové, se zaměřením na konverzi k islámu.

Jako poslední mě čekalo vyhledání a přečtení podobných výzkumů vedených v České republice a také ve světě - pro pozdější komparaci s mým vlastním výzkumem.

1.3 Metoda, etika výzkumu a sběr dat

Ve svém výzkumu jsem použila kvalitativní metodu. Se všemi informátorkami jsem uskutečnila polostrukturovaný rozhovor, přičemž jsem měla připravených pouze několik stěžejních otázek. Mým záměrem bylo dosáhnout biografického

vyprávění, abych se dozvěděla o jejich životech co nejvíce, a to nejen věci související bezprostředně s konverzí.

S informátorkami jsem se scházela v klidných kavárnách nebo restauracích, v jednom případě jsem rozhovor prováděla na dětském hřišti, jelikož informátorka s sebou měla tři děti. Ve třech případech byl rozhovor proveden přes internet jako videohovor (v rámci úspory času i financí), jelikož informátorky pocházely z opačných konců republiky. V jednom, posledním, případě jsem obdržela zodpovězené otázky pouze přes email, jelikož informátorka neprojevila zájem o osobní setkání ani o rozhovor formou video-hovoru.

Všechny rozhovory jsem si nahrávala na diktafon, v případě použití videohovorů jsem použila program, který byl schopen nahrávat tyto rozhovory. Informátorky jsem vždy předem požádala o svolení k nahrávání rozhovoru a ani jednou jsem nebyla odmítnuta.

Již při vyhledávání informátorek jsem nezatajovala, kdo jsem a k čemu mi mají provedené rozhovory sloužit. Vždy jsem informátorky ujistila o jejich anonymitě a použití jiných jmen v mé práci namísto jejich skutečných.

1.4 Informátorky

Jména mých informátorek zůstanou utajena z důvodu ochrany jejich identity. Jména, která jsem ve výzkumu použila, jsou smyšlená.

Aneta → V době rozhovoru jí bylo 31 let, konvertovala před 5 lety, tedy ve věku 26 let. Její muž je Alžířan a poznali se až po její konverzi. Aneta má tři děti, z toho dvě z předchozího manželství a jedno se současným manželem. Dosáhla vysokoškolského vzdělání, získala bakalářský titul, dnes pracuje jako laborantka v nemocnici. Žije v krajském městě na severu Čech. Před islámem neměla žádné vyznání, její rodiče jsou ateisté.

Bára → V době výzkumu jí bylo 22 let, konvertovala před svými osmnáctými narozeninami v Egyptě. Již předtím měla muslimského přítele, později se provdala za Alžířana, s ním má dvouletého syna. V době výzkumu plánovali rozvod. U islámu nadále nesetřvala. Toho času na mateřské dovolené, dálkově studovala vysokou školu.

Hedvika → V době rozhovoru jí bylo 38 let, konvertovala ve 37 letech. Má vysokoškolské vzdělání (bakalářský titul), a to na oboru sociálně právním. Dále chtěla studovat sociologii, ale tu kvůli dětem a finanční situaci nedokončila. V době rozhovoru se připravovala na přijímací zkoušky na studium psychologie. Pracuje jako ekonomka ve dvou firmách. Má 2 děti z předchozího manželství, dceru a syna. V době výzkumu byla zasnoubena se svým přítelem, který pochází z Iráku, poznali se v době jejího zájmu o islám, na služební cestě. On ji od konverze odrazoval. Před konverzí byla birmovanou katoličkou.

Lada → V době rozhovoru jí bylo 22 let, konvertovala necelý rok před naším rozhovorem, tedy v 21 letech. Studentka VŠE (Vysoké školy ekonomické v Praze) v posledním ročníku bakalářského studia. V době konverze měla snoubence z Jordánska, který byl její konverzí velmi překvapen a dojat i přes to, že věděl, že se o islám zajímá. Již předtím měla jednoho partnera pocházejícího z muslimské rodiny, ten ji, ale jak sama řekla, nijak neovlivnil, jelikož sám islám nepraktikoval. Vyrůstala v rodině, kde babičky byly věřící, konkrétně křesťanky, ale rodiče již žádné náboženství nepraktikovali. Sama byla ovšem pokřtěna.

Michala → V době rozhovoru jí bylo 27 let, konvertovala ve věku 18 let. Dodělává si středoškolské vzdělání. Manžel je původem z Palestiny, zde pracuje jako internista v nemocnici, poznali se před 7 lety a nyní spolu mají tři děti. Otec je ateista, matka Svědek Jehovův, tedy k víře byla vedena již od dětství.

Nad'a → V době rozhovoru jí bylo 20 let, konvertovala o ramadánu 2007, tedy ve věku 16-17 let. Studuje dvě vysoké školy, konkrétně ekonomický a lesnicko-dřevařský obor, v budoucnu by ještě chtěla studovat turkologii. Manžel pochází z Uzbekistánu, ale je Ázerbájdžánec. Vzali se pět měsíců před naším rozhovorem a čekají spolu první dítě, poznali se poměrně dlouho po její konverzi. V době konverze téměř nikoho mezi muslimy neznala. Rodina je ateistická, i ona sama se považovala před objevením svého zájmu o islám za ateistku.

Sára → V době rozhovoru jí bylo 27 let, konvertovala ve věku 18 let. Má dokončeno středoškolské vzdělání na ekonomicko-správní škole. Její manžel je

Pákistánec, poznali se také až po její konverzi. Konvertovala v USA, kde byla na ročním studijním pobytu. V době rozhovoru měla dvě dcery, s jednou z nich byla na mateřské dovolené. Její rodina je ateistická.

Tereza → V době rozhovoru jí bylo 23 let, konvertovala ve věku 19 let. Studuje na lékařské fakultě. V rodině jsou ateisté. K islámu ji přivedl její bývalý snoubenec, s nímž už 3 roky nežije.

Žaneta → V době rozhovoru jí bylo 34 let, konvertovala předloni, tedy ve věku 32 let. První manžel byl z turecké rodiny, velmi střídavě vyznávající islám. Má s ním jedno dítě, ale on se s ní během těhotenství rozvedl. Druhý manžel je také Turek, s ním má momentálně jedno další dítě. Pracuje jako překladatelka a učitelka na Egejské universitě v Izmiru v Turecku, kde také žije.

1.5 **Pozorování**

Během výzkumu jsem i několikrát navštívila modlitebny. Jedna z mých návštěv se uskutečnila během svátku Íd al-adhá², 5. listopadu 2011. Předem jsem zavolala do modlitebny v Teplicích, zda bych mohla v tento den přijet a svolení jsem dostala. Mým záměrem bylo zúčastnit se kázání imáma³ a modlení. Zároveň jsem se chtěla pokusit o získání nových informátovek, které by souhlasily s rozhovorem.

Hned po mém příchodu jsem byla nasměrována do horního patra, kde byly pouze ženy se svými dětmi. Už při příchodu jsem si připadala jako vetřelec. Šla jsem k hloučku žen, které se bavily česky, a představila jsem se - kdo jsem a proč jsem v modlitebně, jelikož se na mě celou dobu zvědavě dívaly. Slova se ujala jedna z nejtemperamentnějších žen z hloučku. Rozhodně a poměrně odměřeně mi vysvětlila, že dnešek je pro ně posvátný den a nikdo se proto se mnou bavit nebude. Několikrát jsem se sice snažila vysvětlit, že dnes rozhovor s nikým dělat nechci, že chápu, že slaví svátek a že pouze sháním kontakty. Přesto mě nenechala s téměř žádnou z žen promluvit. Zůstala jsem do první modlitby a prvního kázání imáma, které jsem měla zprostředkované pouze z reproduktoru, jelikož ženy nesmí do

---

² Svátek oběti slaví desátý den posledního měsíce muslimského kalendáře, v němž se koná výroční pouť do Mekky. V tento svátek se obětuje zvíře, nejčastěji beran. V tento svátek se také rozdávají dárky, chudým se dává almužna. Oba svátky také vyžadují zvláštní modlitbu. (Fleissig, 1993, str:156-157)

³ Muslimský duchovní

spodní, mužské části modlitebny. Cítila jsem se tam nepatříčně a měla jsem špatný pocit z toho, že se mi nepodařilo dostatečně přesvědčivě vysvětlit, oč mi jde. Nedokázala jsem se přenést přes zjevně odmítavé postoje žen, a proto jsem raději odešla. Toto byla jediná nepříjemná zkušenost za celou dobu mého výzkumu.

Když se na tento fakt podíváme z pohledu konvertitek, je do jisté míry jejich chování pochopitelné. Vzhledem k ne zcela pozitivnímu přístupu české společnosti k muslimům, je potřeba chápat jejich strach a nedůvěru k mé osobě a vůbec komukoli cizímu. I po vysvětlení, že jsem studentka Filozofické fakulty v Pardubicích a osvětlení tématu mé bakalářské práce, jsem u nich stále pocítovala nedůvěru v mou osobu. Několikrát se mě ptaly, zda nejsem novinářka, a proč jsem přišla. Zjevně vzhledem k patrnému negativnímu obrázku muslimů v médiích, nemluvě o filmu České televize „Já, muslim“.⁴

S jednou z žen z modlitebny, která se se mnou nechtěla bavit, jsem však později rozhovor udělala. Pomohlo mi doporučení její kamarádky, která se mnou rozhovor dělala jako jedna z prvních. Tedy metoda snowball mi zde byla velmi nápomocna.

Další návštěvy modlitebny byly již spíše z praktických důvodů. Navštívila jsem několikrát kancelář, která je spojena s modlitebnou v ulici Politických vězňů v Praze. Vždy za účelem získání konkrétních informací a dokumentů přímo od zdroje.

1.6 Experiment

V rámci výzkumu jsem provedla experiment - tedy sama jsem si zkusila na několik dní nosit hidžab⁵. Šlo mi o to vcítit se do svých informátorek, poznat, jak se pravděpodobně cítily při prvním oblečení šátku a při následném kontaktu se společnostmi, dále na vlastní kůži poznat a zažít reakce okolí.

Můj prvotní plán předpokládal nepřetržité nošení šátku po dobu dvou až čtyř týdnů, což se pro mě po prvních třech dnech stalo naprosto nepředstavitelným

---

⁴ V roce 2005 Česká televize natočila díl z cyklu infiltrace s názvem „Já, muslim“, kde se jeden z reportérů vydal do Pražské mešity a tajně zde natáčel. Cílem bylo zjistit názory muslimů v České republice, a zda hrozí ze strany muslimů nějaké nebezpečí. Po tomto dokumentu se zvedla silná vlna nevole ze strany muslimů.

⁵ Muslimský šátek, jímž si žena zahaluje vlasy, často spadá až na hrudník

a neproveditelným, jelikož bych musela omezit mnoho svých zájmových aktivit, troufám si říct, že téměř všechny mimoškolní aktivity. Nakonec jsem tedy šátek nosila po několik oddělených dní v řádu přibližně tří měsíců.

Asi týden před prvním plánovaným oblečením šátku jsem měla opravdu velmi smíšené pocity. Na experiment jsem se těšila, ale na druhou stranu jsem se bála reakcí okolí a případného nepříjemného dotazování lidí. Nejsilnějšími pocity byly strach a nervozita.

Poprvé jsem si šátek oblékla 2. listopadu 2011 a hned na první hodině se mě přednášející anglicky zeptala, zda jsem se dopsala do docházky. Jelikož to byl předmět v angličtině, mohu pouze předpokládat, že se domnívala, že jsem nová zahraniční studentka.

Když jsem byla na večeři v restauraci, postarší pán neprojevil příliš mnoho tolerance a se slovy: „*To snad není pravda.*“, na mě doslova zíral. Naopak když jsem byla v Turecké restauraci s jednou z mých informátorek, od muže za barem jsem pocítila větší úctu, než kdybych přišla bez hidžábu. Už ve dveřích nás zdravil: „*Salam alejkum*“, a byl velmi milý a uctívý.

Většina lidí si však nedovolila cokoliv říct a pouze zírala, což nebylo úplně příjemné. Jelikož filozofii nošení šátku u muslimek můžeme interpretovat jako snahu být nenápadná a světu neviditelná, v českém, potažmo evropském kontextu je snaha o naplnění této filozofie kontraproduktivní (dochází v podstatě k úplnému opaku). Zde je díky tomu žena naprosto odlišná a spíše pozornost přitahuje. Toto jsem zaznamenala v zaměstnání, kde jsem působila jako asistentka ve stánku v obchodním centru, když si mě lidé, kteří kolem mne procházeli, velmi nápadně prohlíželi a někteří dokonce stánek obešli, aby se přesvědčili, zda opravdu viděli dobře. Dále i na ulici se za mnou lidé otáčeli a prohlíželi si mně.

Donášely se ke mně spíše zpětné reakce, tedy pokud mě někdo potkal, netroufнул si cokoliv říct mně osobně, či se mě osobně zeptat. Ale později se ptali mých přátel a rodinných příslušníků, s kým vlastně měli tu čest a kdo byla ta zahalená žena, se kterou je viděli.

Celkový dojem z experimentu považuji za velmi přínosný, jelikož jsem doopravdy mohla na vlastní kůži zažít to, co pravděpodobně zažívají konvertitky po celém světě ve společnostech odlišných od té muslimské. Mohla jsem lépe pochopit příběhy, které mi vyprávěly a lépe porozumět tomu, proč některé uvažují o tom, že

přestanou šátek nosit nebo ho již nenesí, čemuž se budu podrobněji věnovat v jedné z následujících kapitol.

2. Teoreticky praktická část

2.1 Konverze

Definice konverze dle Slovníku cizích slov zní: „*Konverze je změna náboženského vyznání, přestup k jiné víře (zpravidla katolické), obrácení na jinou víru (osoby vyznávající jiné, nebo žádné náboženství.)*“⁶

Mnoho autorů, stejně tak A. Bruckers a S. Glazier, se shoduje, že konverze je jakousi formou průchodu, jde o obrácení se od něčeho k něčemu. Přejít z pro nás tradičních hodnot na hodnoty jiné. Tento proces konverze probíhá jinak u každého jednotlivce a stejně tak je jiný na různých místech světa. K největšímu počtu konverzí dochází u dospívajících lidí ve věku 15 až 25 let. Věk zde hraje důležitou roli, co se týče ovlivňování subjektu. (Bruckers, Glazier, 2003, str.: 2, 217)

Prvními nearabskými konvertity k islámu byli lidé pocházející ze spodních sociálních vrstev. Nejčastěji to byli zločinci, váleční zajatci, lůza společnosti, vězni, atd., tedy ti, co si svou konverzí mohli zvýšit sociální status. (Bulliet, 1979, str.:41,42)

2.1.1 Konverze dle Lewise R. Ramba

Z konceptu R. Ramba jsem si vybrala jeden model konverze, který se nejlépe hodí k popisu konverze k islámu a nejlépe odpovídá mému výzkumu. Rambo ji nazývá **Tradition transition** → Jedná se o přechod skupiny nebo jednotlivce od jedné velké náboženské tradice k druhé. Jde o přechod z jednoho pohledu na svět na jiný rituální systém a jinou symboliku vesmíru, zahrnující také změnu stylu života. Tento proces často probíhá napříč kulturami. Nejčastěji se jedná o konverzi k islámu a křesťanství, jelikož tato náboženství měla v historii nejsilnější misijní činnost a těžila z tradice konverze. (Rambo, 1993, str 14)

Dále je dle Ramba konverze ovlivněna jak vnějšími vlivy, tak subjektivním smýšlením jedince. Tedy dělí vliv na:

---

⁶ Klimeš, 1994

- a) **Makro kontext** - vztahuje se na celé životní prostředí (politický, náboženský a sociální systém - tyto síly mohou konvertitovi jeho proces buďto usnadnit, nebo ztížit). Například pokud je na určitém místě silná industrializace, počet věřících se zde snižuje.
- b) **Mikro kontext** – vztahuje se na to, co souvisí bezprostředně s člověkem, tedy na jeho rodinu, přátele, etnický původ, společenství a blízké okolí.

Tyto dva kontexty se navzájem ovlivňují a působí na sebe. Křehkost našeho mikro kontextu a působení makro kontextu může být motivem pro konverzi. (Rambo, 1992, str.:21-22)

Konverze k náboženství, které nám dá jasné odpovědi na naše otázky a má jasný systém víry, poskytne úlevu od ztracenosti člověka naší doby. Ovšem při pohledu do minulosti je konverze méně častá u gramotných, vzdělaných, ekonomicky a politicky stabilních skupin. Nejčastěji se objevovala konverze u skupin animistických, ovlivněných misijní činností. Proto dnes například v Evropě nenalezneme velké skupiny konvertující k jinému náboženství, ale pouze jednotlivce. (Rambo, 1993, str 32, 46)

2.1.2 Kate Zabiri – Trendy v konverzi v posledních desetiletích

Kate Zabiri ve svém výzkumu prováděném mezi britskými konvertity k islámu poukazuje na měnící se „trendy“ vedoucí ke konverzi. Tedy že konverze k islámu je častá až v posledních desetiletích, jelikož se lidem otevřel široký trh náboženství, kdy se mohou sami svobodně o jakémkoliv náboženství zajímat, neboť jsou jim dostupné potřebné materiály. Jak tedy Zabiri vidí konverzi v rámci posledních 50 až 60 let? V padesátých a šedesátých letech 20. století si nejčastěji ženy braly muslimy a později v manželství k islámu konvertovaly. Byly zpravidla motivovány výchovou dětí směřující k islámu. Zde je často patrné i přijetí kulturní povahy islámu manžela. Na konci šedesátých let a v sedmdesátých letech dochází ke konverzi nejčastěji u lidí, kteří hledají duchovní alternativu - někteří byli součástí hippie kultury, v té době bylo mnoho lidí přitahováno k sufismu. V osmdesátých a devadesátých letech byli lidé ke konverzi motivováni především politickými a sociálními záležitostmi, byla to tedy reakce proti liberalismu, způsobená deziluzí ze západní společnosti. Dnes nejčastěji lidé konvertují v důsledku zážitků ze zahraničních cest, kde se s islámem setkají, dále je také mnohem pravděpodobnější,

že se setkáte s muslimy i v rámci západní společnosti, například na univerzitách či v zaměstnání.(Zabiri, 2008, str.:41-42)

2.2 Historický kontext

Česká republika byla v průběhu dějin ovlivněna islámem velice slabě. Všude kolem nás jsou země, které v té či oné podobě měly a mají s islámem bohatší zkušenosti. (Bečka, Mendel, 1998, str: 9)

První myšlenky o založení muslimské obce přišly v roce 1934, kdy se 8. listopadu sešli egyptský generální konzul Ab dal-Hamíd al-Bábá bej, indický muslimský intelektuál dr. Sajjid Hasan Mírzá chán a český publicista Mohamad Abdalah (Bohdan) Brikcius za účelem vytvořit Moslimskou náboženskou obec pro Československo s ústředím v Praze. Tyto první schůzky se konaly v soukromém bytě na adrese Ve smečkách 9. Od jara 1935 se muslimové scházeli v bytě jednoho z neaktivnějších členů Mohamada A. Brikciuse na Třídě krále Alexandra v Dejvicích. Jako první úkol si zadali zmapovat počet pražských muslimů a zjistit jejich ochotu se sdružovat a budovat muslimskou obec. První oficiální schůze se konala 24. prosince 1934, kde padlo usnesení o tom, že je třeba provést řádnou registraci obce a postavit mešitu. Také byl zaslán dopis ministerstvu školství a národní osvěty o zřízení Moslimské (mohamedánské) obce. Na budování muslimské obce v tehdejší Československé republice se podíleli zahraniční muslimové žijící v ČSR, zahraniční islámské instituce, zastupitelské úřady islámských zemí a v neposlední řadě i čeští konvertité. V bytě Mohamada A. Brikciuse se konaly jak valné hromady, přednášky a neformální schůzky, tak i páteční modlitby a oslavy muslimských svátků. Pokud se jednalo o akce s účastí nad sto členů, ty se konaly v Divoké Šárce nebo na místech mimo Prahu. (Bečka, Mendel, 1998, str: 132), (Mendel, Ostřanský, Rataj, 2007, str336,351).

Problém se objevil hned na několika místech. Obec muselo schválit Ministerstvo vnitra. Nebylo jasné a přesně uvedené, zda se obec zřizuje pouze v českých zemích nebo také na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, bylo tedy potřeba upřesnit teritoriální rozsah její působnosti. Další otázkou bylo, zda obec bude pouze „hanafijského ritu“ anebo „islámu vůbec“⁷. Z právního hlediska nebyla žádost

---

⁷ Vzhledem k poměru muslimů se jednalo o to, že v Čechách byl uznán jen „islám hanafijského ritu“ jelikož zde bylo nejvíce vyznavačů této formy islámu, ale na Slovensku byl uznán „islám

a budoucí stanovy obce řádně připraveny. Vše se poněkud pozastavilo vzhledem k byrokratickému jednání a i přes to, že Ministerstvo školství a národní osvěty bylo požadavkům muslimů nakloněno, vše muselo předat vyšším orgánům, tedy Ministerstvu vnitra.

Čeští muslimové také trvali na možnosti oddávat své členy, pohřbívat je a vést matriky, což bylo v souladu s islámským zákonodárstvím, ale v naprostém rozporu s legislativou ČSR. Ministerstvo vnitra vidělo v českých muslimech spíše kuriozitu a malou skupinu českých nadšenců a cizinců, a tudíž nemělo potřebu kamkoli spěchat s vyhověním ustanovení obce.

Další tři léta se v procesu uznávání obce ministerstvem nedělo nic výjimečného. Obec ustala ve svých aktivitách směrem k ministerstvu a zaměřila se především dovnitř, tedy na posílení své struktury a kontroly svých členů. Je doloženo, že obec tajně oddávala a povolovala polygamní svazky i přes to, že tito lidé na veřejnosti nemohli vystupovat jako manželé. (Mendel, Ostřanský, Rataj, 2007, str.337- 346)

Rada obce 14. února 1941 předložila přepracovaný návrh stanov. Po nařízení Presidia Ministerské rady byla Moslimká náboženská obec pro Čechy a Moravu v Praze uznána. V průvodním textu je konstatováno, že návrh byl tentokrát zbaven obsahových i formálních nedostatků a nepřesných formulací ohledně ideového obsahu islámu, které neměly z hlediska právního zakotvení obce žádnou relevanci. Obec byla nakonec uznána v roce 1941, po sedmi letech průtahů, vysvětlování, nešikovné prezentace záměrů, legislativních nedorozumění, nedůvěry a snad i nekompetentnosti. Není však jasné, zda tak učinila ještě protektorátní vláda generála Aloise Eliáše, nebo vláda nová. Po roce 1945 nejsou známy dokumenty, které by ukazovaly na komunikaci mezi obcí a úřady. V letech 1935 až 1945 měla obec přibližně 700 členů v Praze, z toho pouze 10 Čechů plus sympatizujících rodinných příslušníků, zbytek tvořili cizinci. V těchto letech obec vykonávala tři typy činnosti v závislosti na počtu členů v dané době:

1) Posilování náboženské příslušnosti - snaha neustálého kontaktu mezi jednotlivými členy obce, společné praktikování rituálů a oslava islámských svátků.

2) Misijní činnost - čerpala finanční prostředky ze zahraničí (egyptský konzulát, islámské instituce v Bosně, misijní centrum v Berlíně, mecenáši z arabských zemí, a v malé míře i od členů obce); tyto prostředky následně

---

vůbec“ Hanafijský rit je pokládán za jeden z nejúspěšnějších právních systémů sunnitské ortodoxie.

využívala hlavně k nákupu koránu a jiné náboženské literatury a na vydávání časopisu Hlas Moslimské náboženské obce.

3) Organizační činnost - snaha sjednotit všechny muslimy v českých zemích. (Mendel, Ostřanský, Rataj, 2007, str: 350- 359)

Po 9. květnu 1945 se muslimská obec ocitá v situaci, kdy jí hrozí ztráta důvěry, například kvůli nařčení Brikciuse ze sympatizování s nacisty, za něž byl obviněn a uvězněn. Od roku 1945 pohasínala snaha scházet se a cokoli organizovat, muslimská obec se začala přetvářet spíše na volné zájmové sdružení jednotlivců.

K pronásledování českých muslimů komunistický režim v padesátých letech nikdy nedospěl. Byly k tomu dva důvody. Za prvé se muslimská obec, tedy to, co z ní zbylo, nijak veřejně neprojevovala. Za druhé v padesátých letech došlo v mnoha islámských zemích k posunu k sekularizmu a národnímu socialismu. Na islám se začalo nahlížet jako na odcházející náboženství, přesto nebylo vhodné se do šedesátých let jakýmkoli způsobem snažit prosazovat. Tedy v padesátých a šedesátých letech se obec vyvíjela jen stěží vzhledem k režimnímu ateismu v Československu. (Mendel, Ostřanský, Rataj, 2007, str:361- 369)

„Působením Benešových dekretů, které zrušily veškerá rozhodnutí protektorátní vlády, skončila po válce i registrace muslimské náboženské obce.“⁸ Proto se během tzv. Pražského jara roku 1968 muslimové rozhodli pokusit se o obnovení registrace své obce. 15. dubna 1968 tedy zažádali o založení organizace s názvem Yeni çeri⁹ – Sociální organizace Moslimů v Praze. Jejich požadavky byly o mnoho skromnější než v dobách první republiky. Jednalo se o povolení činnosti, která by nebyla v rozporu se zákony o činnosti náboženských organizací. Mělo jít především o ochranu sociálních a právních zájmů muslimů. Ovšem nedostalo se jim odpovědi. (Mendel, Ostřanský, Rataj, 2007, str:370)

Sedmdesátá a osmdesátá léta znamenala pro muslimy další stagnaci. Až po Sametové revoluci v roce 1989 přišlo období, kdy se mohli staří členové obce a noví konvertité zamyslet nad tím, zda znovu chtějí bojovat o založení své obce. Je jasné, že po 45 letech bylo mnoho vazeb zpřetrháno. Hlavním cílem byla registrace obce a výstavba mešity. Mohamed Ali (Přemysl) Šilhavý už v roce 1990 zaslal žádosti některým státním orgánům s prosbou znovuznání obce. Zatímco předsednictvo tehdejší vlády na jeho dopis vůbec neodpovědělo, z federálního

---

⁸ Vojtíšek, 2004, str: 306

⁹ V překladu: Nové vojsko

ministerstva zahraničních věcí přišla 12. listopadu 1990 odpověď přiznávající českým muslimům právo na plnohodnotný duchovní život, což prý uznala i vláda ČSR na svém zasedání ze dne 1. června 1990. Federální ministerstvo zahraničních věcí nicméně upozornilo, že uznání muslimské obce de iure není v jeho kompetenci a odkázalo Šilhavého na odbor církví českého ministerstva kultury. (Mendel, Ostřanský, Rataj, 2007, str.: 378, 382)

Žádosti na odbor církví českého ministerstva kultury byly (ještě za federace) několikrát urgovány. Odbor církví však nemohl obci vyhovět. Až do 1. září 1991 (datum nabytí účinnosti federálního zákona o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností), respektive 1. dubna 1991 (nabytí účinnosti zákona České národní rady o registraci církví a náboženských společností) nemohlo ministerstvo kultury provést registraci žádné církve či náboženské společnosti, protože chyběl závazný právní předpis, o nějž by se mohlo opřít. Nejednalo se pouze a výhradně o muslimskou obec. (Mendel, Ostřanský, Rataj, 2007, str.: 385)

Na počátku devadesátých let se centrum islámského dění přesouvá na Moravu. Na Moravě, konkrétně v Brně, se také vyskytovalo nejvíce praktikujících muslimů. Opět se jednalo o možnosti výstavby první mešity, tentokrát v Brně. Až v roce 1991 ve spolupráci s Agenturou pro záchranu třetího světa vzniká v Brně Islámské centrum. Mezi roky 1993 až 1996 se muslimové v Brně snažili šířit osvětu a poskytovat podporu muslimům z Bosny a Hercegoviny, kteří žili v uprchlických táborech na našem území. Pronajali si prostory pro několik provizorních modliteben a v roce 1996 obec zakoupila několik míst na třebíčském hřbitově.

„V březnu 1996 odbor církví vyrozuměl obec o „zastavení řízení ve věci registrace“. Ústředí toto odmítlo a opět zdůraznilo, že se vlastně jedná o formální „zновуorganizaci“, neboť registrace se uskutečnila již za první republiky.“¹⁰

Jelikož ještě v roce 1997 neměla obec vlastní právní subjektivitu jako náboženská společnost a nebyla registrována, rozhodla se vytvořit tzv. Nadaci pro založení a provoz islámského centra se sídlem v Praze a Brně. Obě byly schváleny, jelikož se registrovaly jako organizace s kulturní povahou. (Mendel, Ostřanský, Rataj, 2007, str.: 382- 392)

---

¹⁰ Mendel, Ostřanský, Rataj, 2007, str.: 386

„Jak pražská, tak brněnská nadace byly registrovány roku 2001 pod novým jménem Islámská nadace v Praze, resp. Islámská nadace v Brně.“¹¹ Stále však nebyly registrovány jako náboženská společnost.

Teprve až zákon o církvích a náboženských společnostech z roku 2002 zjednodušil registraci dosud neregistrovaných církví. Nebylo již potřeba sehnat deset tisíc podpisů, stačilo doložit členství tří set osob s jejich podpisy. Náboženské společnosti pak mohou být dle tohoto zákona uznány jako právnické osoby, ale bez zvláštních práv a výsad, což pro praktickou činnost muslimské komunity činní nadále problém. (Mendel, Ostřanský, Rataj, 2007, str.: 412). Na základě tohoto zákona byla 17. září 2004 muslimská nadace zapsána do registru církví a náboženských společností pod názvem „Ústředí muslimských obcí“.¹²

Pokud by muslimové chtěli získat tzv. zvláštní práva získávání dotací, zřizování náboženských škol, atd., museli by podle zákona z roku 2002 po desetileté čekací lhůtě od založení Ústředí muslimských obcí kromě jiného doložit oněch deset tisíc podpisů muslimů trvale žijících v České republice. Tento dokument by musel obsahovat i adresy a rodná čísla podepsaných, což vyvolává jisté obavy v očích Ústředí muslimských obcí. Tato podmínka je poměrně velkým problémem pro nevelkou muslimskou obec.

„Zákon 3/2002 Sb. Umožňuje ve svém paragrafu 27 (odstavec 8), aby náboženská organizace zastupující světově rozšířené náboženství s dlouhou historickou tradicí získala oprávnění k výkonu uvedených zvláštních práv bez splnění podmínky 10 000 podpisů s osobními údaji a též bez desetileté čekací lhůty. O tuto výjimku požádalo Ústředí muslimských obcí na jaře roku 2006, avšak ministerstvo kultury mu svým rozhodnutím ze dne 5. října 2006 zvláštní práva nepřiznalo. Proti tomuto rozhodnutí Ústředí muslimských obcí podalo rozklad, ve kterém podrobně objasnilo všechny připomínky, ale ministerstvo kultury dne 21. prosince 2006 tuto žádost definitivně zamítlo.“¹³

Oficiální sídlo Ústředí muslimských obcí dnes nalezneme na adrese Blatská 1491, Praha 9 - Kyje. Předsednictvo bylo naposledy voleno 28. března 2009, skládá se ze tří zástupců z Prahy, tří z Brna a jednoho z Teplic. Předsedou se stal Muneeb Alrawi, místopředsedy jsou Vladimír Sáňka (MO Praha) a Ahmed Hamdi (MO Teplice), pokladníkem Afif Ali Isanabani a členy Haysam

---

¹¹ Vojtíšek, 2004, str.: 307

¹² Informace čerpány z webových stránek: <http://www.mkcr.cz/>

¹³ Mendel, Ostřanský, Rataj, 2007, str: 412

Krechan, Nouredin Al-Safadi, Assem Atassi. Ústředí muslimských obcí má dnes pod sebou Muslimskou obec v Praze, Muslimskou obec v Brně a od roku 2009 i Muslimkou obec v Teplicích.¹⁴

Dle statistických výsledků ze sčítání lidu v roce 2011 se k islámu přihlásilo celkem 1943 osob a k Ústředí muslimských obcí 1442, což tedy znamená 3385 osob. V roce 2001 to bylo přibližně 3600 osob, tedy více než v letošním roce. Ovšem tato čísla nemůžeme brát jako jednoznačná, jelikož mnoho lidí svou víru do sčítacích listů neuvádí. Celkový počet muslimů by tak mohl být až kolem 10 tisíc, k tomuto číslu se přiklání i místopředseda Ústředí muslimských obcí Vladimír Sáška. Toto číslo je tvořeno třemi skupinami lidí. Nejmenší počet tvoří čeští konvertité, další skupinu tvoří cizinci s českým občanstvím a nejpočetnější kategorií tvoří cizinci bez českého občanství, žijící zde na základě trvalého nebo dlouhodobého pobytu. Konvertitů k islámu je v České republice mezi pěti sty až šesti sty osobami, z nichž většinou část tvoří právě ženy.¹⁵

V rámci projektu Integračního procesu muslimů v České republice, který provedl Daniel Topinka, vyšel zajímavý odhad počtu muslimů a jejich rozložení na území České republiky. Topinka vycházel z dat Českého statistického úřadu, kde zjišťoval, kolika cizincům bylo ke dni 31. prosince 2005 uděleno povolení k trvalému pobytu, přechodnému i dlouhodobému pobytu, komu byl udělen azyl a kolik bylo zaznamenáno případů nabytí státního občanství v letech 2001 až 2005. Tato čísla poté vyhodnotil v závislosti na počtu muslimů v dané zemi. Tedy pokud v dané zemi žije 90% muslimů a do České republiky přijelo 10 občanů dané země, předpokládal, že 9 z nich bylo muslimského vyznání. Tento propočtení je velmi nepřesný, přesto však dospěl k číslu 11 235 muslimů žijících na našem území, což není příliš vzdáleno odhadu 10 000 muslimů, ke kterému se přiklání i Vladimír Sáška. Uvedl také zastoupení muslimů, které bylo součástí projektu - tři pětiny muslimů v Česku pochází ze subcivilizace turkické sunnitské (celkem 62,6 %). Více než čtvrtina muslimů pochází ze subcivilizace arabské sunnitské (celkem 28,6 %). Zbývající tři subcivilizace jsou zastoupeny okrajově – indoárijská sunnitská z 6,3 %, perská šiitská z 1,8 % a indomalajská sunnitská z 0,7 %.

(Topinka, 2007, str.: 46-49) Z tohoto propočtu vidíme, že na území České republiky se vyskytuje největší počet sunnitů, což odpovídá i většině západních zemí. Stejně

¹⁴ Informace čerpány z webových stránek: <http://www.umocr.cz/>

¹⁵ Informace čerpány z: <http://www.scitani.cz/>, od místopředsedy muslimských obcí V. Sášky

tak všechny mé informátorky se hlásí k sunnitské větvi islámu¹⁶, pouze jedna z nich zvažuje nově změnit orientaci na sufismus¹⁷.

Co se týče konvertitů, tak jejich počet v budoucnu pravděpodobně nadále poroste, vzhledem k síle expanze a misijní činnosti islámu v západních zemích. Lidé nepřestali konvertovat ani po největších teroristických útocích, které jsou s islámem spojovány. Nejedna z mých informátorek se o islám jako takový začala zajímat právě po útocích na Světové obchodní centrum v USA. Konvertité mohou být také chápáni jako jakýsi most mezi tradiční křesťanskou západní společností a islámskou společností, a mohou zmírňovat tření mezi odlišnými kulturami.

2.3 Šest motivů konverze podle Jamese R. Loflanda a Normana Skonvda

James R. Lofland a Norman Skonvd se zabývali náboženskou konverzí a přišli s teorií šesti motivů vedoucích ke konverzi. Tyto motivy se navzájem mohou prolínat. Každý z těchto motivů charakterizovali mírou sociálního tlaku, délkou trvání, úrovní citového vzrušení a mírou vlastního přičinění. (Lofland, Skonvd, 2001, str. 375-382)

- 1) **Intelektuální motiv** → jde o čtení literatury a diskuzi, hnacím motivem je zvědavost. Jde o hledání smyslu sebe sama a života obecně. Jedná se o „sebe-konverzi“ s nízkou mírou sociálního tlaku.
- 2) **Mystický motiv** → je intenzivnější, míra sociálního tlaku je také nízká. Citový obsah zahrnuje lásku, nebo strach a úctu. Následuje intenzivní víra. Jde o zvláštní zážitky považované za ojedinělé.
- 3) **Experimentální motiv** → míra sociálního tlaku a úroveň citového vzrušení jsou nízké, hlavním motivem je zvědavost a touha zkusit něco nového. Zájem o motivy náboženství (strava, oblečení, sociální vztahy).
- 4) **Romantický / přitažlivý motiv** → míra sociálního tlaku je střední

---

¹⁶ Dvě hlavní větve islámu se dělí na Sunnitskou a Šíitskou. Sunnité po smrti proroka Muhammada uznali za nástupce Abu Bakra a tím se oddělili od Šíitů, kteří následovali Muhammadova zetě Alího. (Ostřanský, 2009, str. 195-197)

¹⁷ Mystická dimenze islámu, islámská mystika. Její kořeny sahají až k dobám proroka Muhammada, kdy se část jeho stoupců projevovala náboženskou horlivostí až askézí. (Ostřanský, 2009, str.: 184)

a funguje jako podpora přitažlivosti. Proces je dlouhý, často s účastí předchozí víry. Základní emocí je láska. Motivující je přátelství, láska a sympatie.

- 5) **Buditelský / obrozenecký motiv** → existuje extatické vzrušení ve skupině, tento motiv nebyl v jejich studii přítomen. Tlak společnosti je velký. Ovlivňuje ho láska, sekundárně se objevuje strach.
- 6) **Donucovací motiv** → tento motiv se také nevyskytoval, jde o vyznání viny a přijetí ideologického systému. Míra sociálního tlaku je vysoká. Primárním vlivem je strach.

Jedním z motivů, který může vést ke konverzi k islámu v západní společnosti, může být právě nespokojenost s touto společností a hledání jiných, člověku více vyhovujících hodnot života. (Zabiri, 2008, str.: 2)

Když Lofland a Skonvd prováděli výzkum v Británii se 70 respondenty, konvenujícími k islámu, tak od 67 % zkoumaných vyplynulo, že jejich motiv byl intelektuálního, experimentálního, nebo romantického / přitažlivého rázu. Pouhých 14% uvedlo, že je ke konverzi přivedl mystický motiv a žádný z tazatelů nevedl buditelský, nebo donucovací motiv. (Köse, Loventhal 2000, str.: 103)

S konverzí ke křesťanství je často spojován mystický motiv, což u islámu není až tak časté. (Goorenstr,2010, str. 138)

2.3.1 Příběhy konverze

Sára → V rozhovoru se Sárou jsem se dověděla, že nebyla jednou z těch, co hledají víru, chodí do různých kostelů a církví, a snaží se najít takovou, která by jim vyhovovala. Byla poměrně přesvědčenou ateistkou. Ještě na střední škole se nadchnula pro Turecko a práci delegátky. Rozhodla se učit se arabsky, ovšem v té době se nikde jinde než v mešitě arabština nevyučovala. Hned po arabštině v mešitě probíhaly hodiny výkladu a výuky jednotlivých témat z koránu. A jelikož jí to zajímalo, zůstávala v mešitě i na tyto hodiny a začalo jí to, jak sama říká, logicky přesvědčovat proti její vůli.

„Jsem si říkala, tak tohle dává smysl a pokud já to nebudu dělat, tak jsem úplně mimo, jestli fakt ten soudnej den bude, tak je to všechno špatně, co dělám; i když jsem byla takové dítě knihomol, takže žádní kluci

a diskotéky. Všechno mi znělo moc logicky a já na to nejsem, na takový ty náboženský řeči typu věř tomu, protože to tak prostě je. Tady to bylo, že je pravidlo, a za ním je důvod, a to mě začalo přesvědčovat.“

Celý tento proces trval asi rok, kdy začala brát vše racionálně, tedy že Bůh existuje, ale necítila lásku k Bohu ani jiný silný emocionální pocit. *„Říkala jsem si, že přece nemůžu konvertovat a necítit vůbec nic.“*

Na vše byla v počátcích sama, nebyl nikdo, s kým by mohla řešit náboženská témata.

„Když jsem byla tady, tak jsem chodila do té mešity a potom jsem sama v duchu stále přemýšlela o tom, co jsme se učili, ale to bylo docela hrozný. Ty se to učíš jen tak, abys měla jen nějakou znalost, a já jsem pak jela domů tramvají a to bylo naprosto hrozný, jako takový vtíravý myšlenky, a teď ti to úplně rozborí to, co sis myslela, a ty víš, že je to správně, protože to zní fakt hodně logicky, ale zároveň nechceš měnit to svoje. To bylo úplně strašný, to byl naprosto ukázkovej příklad duševního boje. Mě z toho kolikrát až bolela hlava. Pořád se mi to vtíralo do hlavy, že musím vyřešit, jak dál. To bylo nejhorší a nikdo o tom nevěděl, protože nebylo s kým to řešit...“

Ještě na střední škole v době svého zmíněného vnitřního boje odjela na roční studijní pobyt do Ameriky. Zde se stále zajímala o islám, ale poměrně dlouho se nestýkala s nikým z muslimské komunity. I když její hostitelská rodina věděla, že se zajímá o islám, nechtěla, aby se s muslimy stýkala, jelikož pobývala v Americe v letech 2001 a 2002, tedy i v době útoku na Světové obchodní centrum.

Až v druhé polovině pobytu se přes svého učitele keramiky seznámila s dívkou z Pákistánu, která ji vzala do pákistánské komunity. Ta ji přijala, a tak se s nimi začala stýkat. Vše probíhalo bez vědomí její hostitelské rodiny.

Sára mi vyprávěla, že v USA začala vnímat mnoho věcí, které se kolem ní děly a nebyla ochotna je brát jako pouhé náhody. Říkala si, že to musí být vedeno odněkud shora.

„Pak najednou ze dne na den jsem úplně pocítila takovou jako lásku k tomu Bohu, víš. To byl ale tak intenzivní pocit, jako když se zamiluješ, jako takové fakt strašně zvláštní. Tak jsem si říkala, že to je to, na co jsem celou dobu čekala a tak jsem pak konvertovala...“

Konvertovala tedy v USA, nejdříve si sama pro sebe řekla šahádu¹⁸ po očistné koupeli doma. Poté ji přátelé z pákistánské komunity vzali do mešity, aby řekla šahádu i před svědky, aby to bylo oficiální.

Aneta → Když jsem s Anetou mluvila, bylo to 5 let od doby, co konvertovala. V rodině neměli nikoho věřícího a ona sama byla ateistka. Impulzem, který ji přivedl k zájmu o náboženství obecně, byla smrt v rodině. Zemřela jí babička a to ji přimělo zamyslet se nad existenciálními otázkami. Na počátku se začala zajímat o bylinkářství, a jak sama řekla, od toho už pak byl jen krůček k Bohu a sama začala věřit, že tedy Bůh je a existuje. Následovalo čtení literatury a zájem o různá náboženství. Přes křesťanství a judaismus se dostala i k islámu. Četla knihy jak pro-islámské, tak proti-islámské a snažila se najít, co vlastně lidem na islámu vadí.

„Nejdřív jsem měla pocit, že nemám potřebu nějakou tu víru si dokazovat. Začala jsem si číst o tom islámu a chtěla jsem si dokázat, že je špatnej prostě. Když jsem mluvila s jinýma lidma, tak dokázat, že je špatnej a že oni nemají pravdu. No a četla jsem a tak mě to zaujalo, že mi pak přišlo pokrytecký nekonvertovat.“

O islám se před konverzí zajímala přibližně rok a popisovala konverzi jako velké rozhodnutí, nad kterým intenzivně přemýšlela asi tři měsíce.

„Koukala jsem se na to ze všech možných směrů, abych neudělala nějakou blbost. Ale jak já říkám, v tom islámu zapadá všechno tak krásně do sebe, až ti to dá jasnej a nádhernej obraz.“

U křesťanství se jí nelíbil koncept Ježíše jako syna Božího a nechápala, proč by se měla modlit k Ježíši Kristu.

Přísahu skládala nejdříve doma sama pro sebe. Po nějaké době poznala přes internet muže z Alžírka. Několikrát ho v Alžírsku navštívila a šahádu složila oficiálně v mešitě těsně před tím, než si svého muže jela vzít, jelikož v Alžírsku je potřeba doklad o konverzi.

---

¹⁸ Vyznání víry, jeden z pěti pilířů islámu

Hedvika → Hedvika se intenzivně zajímala o islám před svou konverzí přibližně po čtyři roky. Islám jako takový začala vnímat po útocích na Světové obchodní centrum.

„Já jsem křesťanka katolička, nebo byla jsem samozřejmě a jako křesťanka a katolička mi prostě nešlo do hlavy to, že jako islám, náboženství a teroristický útoky, co s tím má co společného víra a tak dál, takže jsem se víceméně pídila a zajímala jsem se. Tady nebylo těch informací moc, takže to trvalo dlouho. Nedokázala jsem si spojit pojmy terorismus, násilí s nějakým náboženstvím. Protože náboženství, ať už vezmeme jakékoliv, tak v podstatě hlásá mír a nějakou spolupráci a kontinuitu, přátelství a lásku, a to mi nesešlo.“

Její počáteční zájem vystřídal složité hledání odpovědí, jelikož jak sama řekla:

„Ze začátku to bylo hodně těžké, protože jsme tady byli všichni zaměřeni proti islámu a nedostala se k tobě jediná kloudná pozitivní informace, nikdo o ničem nediskutoval, prostě teroristi a tečka.“

Většinu informací hledala na internetu, v jejím městě, kde žije, je jen malá skupina rodilých muslimů a ani tato skupina se spolu nestýká.

Hanka byla biřmovaná katolička, ale neměla dobrý pocit z kostelů a nedokázala uvěřit v zmrtvýchvstání Ježíše. Sama řekla, že jí to vše přišlo jako pohádka. Je věřícím člověkem, ale křesťanství jí nevyhovovalo. Ke konci našeho rozhovoru, kdy jsme se bavili o křesťanství, mi řekla: *„Křesťanství je výroba na svatý a na blahořečený.“*

Pro konverzi se rozhodla po ramadánu v roce 2010. Nejprve šahádu složila doma sama a poté jela vše potvrdit do Pražské mešity.

Lada → Cesta ke konverzi pro ni byla velmi dlouhá. Jak sama řekla, již v 15 letech se začala zajímat o arabštinu, neboť chtěla rozumět arabským písním, které slyšela na orientálních tancích, na něž chodila. Začala se postupně zajímat i o arabskou kulturu a našla si přátele mezi Araby.

„Ale musím říct, že na začátku jsem byla proti islámu, viděla jsem jen to, co vidí všichni v médiích, tedy kamenování žen a tak dále, a to se mi nelíbilo. Neviděla jsem za tím ten korán a to, že to s islámem až tak nesouvisí.“

K většímu zájmu o islám ji přivedly hádky s muslimy, chtěla jim lépe argumentovat a pevně si stát za názorem, že je islám špatný.

„Tak jsem se začala o islám zajímat víc a víc, abych mohla argumentovat muslimům, a najednou jsem zjistila, že rozdíly nejsou až tak veliký, a najednou když jsem četla bibli, tak mi to nic moc neříkalo, ale jak jsem začala číst Korán, tak to se mi líbilo mnohem víc. Tam jsem tu lásku cítila mnohem víc. Bible mi přišla mnohem agresivnější, ale je to věc názoru.“

Postupně zjišťovala, že už má více argumentů pro islám než proti němu.

V počátcích nahlížela na islám podle lidí, které poznala mezi muslimy.

„Někteří muslimové se mi vůbec nelíbili, protože byli hodně útoční proti křesťanům. Tak jsem začala islám soudit hodně podle lidí. Další problém byl, že jsem se seznámila s několika muslimkami, které teda nebyly zrovna příjemné. Takže jsem hodně váhala, než jsem konvertovala. Asi tři roky jsem o tom vážně uvažovala, ale říkala jsem si, kvůli těm lidem, že nechci být součástí tady toho, nechci být tak útočná jako oni nebo hanit víru někoho jiného.“

Ke konverzi ji přiměl negativní impulz ze strany ostatních muslimek. Lada si psala internetový blog, kde měla články týkající se islámu - o tom, co islám obnáší, a kde se snažila teoreticky vysvětlit, že islám není špatný. Některým muslimkám se ale nelíbilo, že tento blog píše někdo, kdo muslimem není a začaly ji na internetových fórech a v rámci internetových skupin napadat.

„Jednu napadlo, co si to vůbec dovoluji psát o islámu, když muslimka vůbec nejsem. Tak to tam tyhle holky začaly řešit, že na to nemám právo, což bylo nepříjemné. A muslimky, které jsem znala já, mi samy řekly, že bych se k tomu měla nějak vyjádřit, ale do ničeho mě netlačily. A tenkrát mě to nějak nakoplo, že jsem si řekla, že to můžu udělat, že o nic nejde, že vím, do čeho jdu.“

Hned na to kontaktovala známého, který ji domluvil termín v mešitě asi 3 týdny po těchto rozepřích. Oficiálně tedy konvertovala v modlitebně v Praze za přítomnosti asi pěti svědků, jedním z nich byl i její přítel (muslim), kterého její rozhodnutí konvertovat velmi překvapilo. Šahádu odříkala ještě o týden dříve, před svědky na muslimském internetovém chatu.

Nad'a → K islámu jí přivedl zájem o Blízký východ, severní Afriku

a kulturu těchto zemí. Prvotním impulzem v zájmu o islám pro ni byl útok na Světové obchodní centrum, od té doby byl její zájem větší a větší. Nejvíce jí změnila život cesta do Turecka, i když jí původně Turecko vůbec nelákalo a svůj zájem směřovala spíše k Íránu.

Cestu do Turecka podnikla se svým otcem, o islám se zajímala už před tím, ale možnost vidět praktikování islámu přímo v muslimské zemi ji nadchla a její zájem o islám se tím ještě prohloubil. Na otázku, co pro ni bylo impulzem ke konverzi, mi odpověděla takto:

„To bylo víc věcí najednou, to se takhle nedá říct, že by byl jeden, konečný impulz bylo to, že jsme byli v Turecku, že jsme jeli přes celý Turecko. Byli jsme i na jihovýchodě, tam, kde jsou Kurdové, byli jsme všude. Tam když jsem to viděla v praxi, jak to vypadá, tak mě to začalo zajímat ještě o to víc. Druhý nejsilnější bylo asi, když jsem četla Korán, to už bylo přímo před konverzí a to už bylo opravdu silný, to už jsem věděla, že chci konvertovat.“

Postupným čtením literatury o islámu jí podle jejích slov vše dávalo smysl.

Nejdříve konvertovala sama doma a následně v mešitě před svědky.

Žaneta → O islám se začala zajímat již na arcibiskupském gymnáziu, kde studovala. Rok před maturitou se přihlásila na kurz arabštiny. Po gymnáziu nastoupila na Vysokou školu chemicko-technologickou, ovšem zájem o arabštinu, dějiny a kulturu středního východu v ní převažoval natolik, že po prvním roce na vysoké škole přestoupila na Karlovu Univerzitu, kde začala studovat kulturu a dějiny islámských zemí na oboru Turkologie. Po celou dobu studia na univerzitě studovala i nad rámec školy vše, co o islámu vyšlo.

„V té době jsem o konverzi k islámu začala uvažovat, ale nakonec jsem se k tomuto kroku neodhodlala. Měla jsem strach z reakce rodiny, která nebyla nadšená ani mou změnou školy a oboru, i z reakce mého okolí, které je převážně katolické - rodina a přátelé, nebo ateistické - otec a známí.“

Její první manžel pocházel z turecké, spíše ateistické rodiny a neviděl rád, když chodila do kostela, nebo si četla bibli, a tak ji postupně od náboženství odradil. Během těhotenství jí její muž opustil a na vše zůstala sama, ve stejnou dobu pak opustil i otec její matku. *„Všechny tyto události jsem překonala jak díky dceři, tak*

i díky modlitbě a víře v Boha. “ Když po velmi krátké mateřské dovolené nastoupila znovu do zaměstnání, měla opatřit titulky jeden z filmů, a díky němu se opět ponořila do hloubání nad náboženstvím:

„Dostalo se mi do rukou video s disputací arabského křesťana a muslimského učence indického původu Ahmeda Deedata, měla jsem je opatřit titulky. Díky této zakázce jsem začala hledat na internetu další videa Deedata. Když jsem ho poslouchala, všechno se mi najednou zdálo naprosto jasné, znova jsem přečetla Biblii, hledala jsem si jednotlivé události Ježíšova života podle jednotlivých evangelistů a zjistila jsem nesrovnalosti, které jsem dřív neviděla, nebo nechtěla vidět. Vyhledala jsem si všechny výroky, které evangelisté připsali Ježíši, a nenašla jsem tam žádný, který by tvrdil, že Ježíš je božského původu. Výrok, že je Boží syn, se v bibli objevuje nesčetněkrát a není uváděn jen v tomto případě. Pomalu jsem opouštěla křesťanskou víru a začala jsem se znovu obracet k islámu.“

S nalézáním dalších a dalších pramenů souvisejících s islámem a se zodpovídáním otázek, na které nenacházela odpovědi v žádných knihách, ji pomohl její druhý, v té době teprve budoucí manžel.

„Ke konverzi nějaký konkrétní impulz nebyl, dlouho jsem o tom uvažovala, než jsem se odhodlala. Konvertovala jsem doma, byl u toho jen můj muž, následující den jsem to sdělila pár dobrým kamarádům a manželovým příbuzným. Do mešity jsem nešla, není to potřeba, hlavní je osobní rozhodnutí.“

Tat'ána → Náš rozhovor trval jen velmi krátce, byla velmi stručná.

K islámu se dostala skrze svého snoubence. Jelikož byla mnoho let bulimičkou, hledala jakoukoli duchovní cestu, která by jí nějakým způsobem pomohla. O islám se před konverzí zajímala zhruba rok. Konvertovala v mešitě v Brně.

Michala → Na střední škole se chtěla naučit lépe německy, začala si psát na internetových chatech s cizinci za účelem zlepšení svých jazykových schopností. Když jí jeden z nich řekl, že je muslim, její reakce byla pouze: „*Was ist das?*“ Tak si začala zjišťovat co to vlastně islám je a kdo jsou muslimové.

„Já jsem měla hlavně štěstí, že ten rok se hodně mluvilo o ramadánu a islámských svátcích v médiích, ale jelikož já pocházím z Mostecká, tak i když si přečteš všechny knížky v knihovně od románů po Kropáčka a tak, tak o tom čteš, ale nevidíš to. Tak já jsem se prostě ve čtvrtáku rozhodla, že

pojedu do té Prahy a půjdu ty muslimy najít. Protože mi to nic moc neříkalo a měla jsem takový ty proti-muslimský tendence, jako proč chodí pořád zahalený a proč chodí v tom šátku a mně se to vůbec nelíbí. Takový typický jako.“

Začala jezdit čím dál tím častěji do Prahy a postupně se začleňovala do české muslimské komunity.

Jelikož vyrůstala v rodině, kde byl otec ateista a matka Svědek Jehovův, byla k víře od mala vedena alespoň matkou, ale toto pojetí víry jí neuspokojovalo.

„Mně osobně ti Jehovisti nevyhovovali, mně tam vadili ti lidé, mě odrazovali už svým postojem a svým myšlením. Rozdíl mezi tím, co se říká a tím, co se dělá, byl tak ohromující. Takže já jsem vlastně hledala něco svého, něco co by prostě to moje srdce přijalo. Jednoho dne jsem ucítila takový ohromující pocit, že to je ono, to, co jsem hledala, cítila jsem to v tom srdci, viděla to na těch lidech, něco, co je opravdu nutí být lepší. Cítila jsem tu srdečnost v těch lidech a to se mi líbilo, dokázali tě přijmout, ukázali ti, že to není jen o těch pravidlech. Láska a klid tam byla víc, než v tom, v čem jsem já vyrůstala, byl to pro mě uspokojující pocit. Tak jsem jednoho večera prostě konvertovala.“

Konvertovala nejprve sama doma:

„Šla jsem se prostě opláchnout, vykoupala jsem se a řekla jsem si šahádu a pomodlila jsem se prvně doma beze svědků. Alláh byl mým svědkem. A pak následně asi o dva měsíce později jsem si řekla šahádu před svědky.“

Bára→ Vyrůstala v ateistické rodině, ale od mala měla vnitřní pocit, že Bůh existuje. Ve věku 15 let si už svou víru v Boha uvědomovala. *„Nějak jako přirozeně jsem v toho Boha věřila, v rodině jsme ateisti.“* Sama vidí jako nejpřirozenější a nejsnazší cestu k Bohu v České republice křesťanství.

Do styku s islámem se dostávala skrze své přátele, kteří byli muslimové a jednoho svého bývalého přítele.

„Byla jsem ve styku spíše s tím arabským islámem, o islám jsem se začala zajímat spíš, že to byla taková nutnost. Později jsem měla i přátele Araba. On teda ten islám nijak neprožíval, já ho podezírám, že snad ten korán ani nikdy nečetl. Takže takhle to asi začalo. Pak to vypadalo tak, že já jsem měla ten korán perfektně nastudovanej a on se mě ptal: „A to tam vážně jako je?“

Zajímala ji všechna náboženství. *„Mě tak nějak zajímaly všechny náboženství, měla jsem období, kdy jsem islám hodně spojovala s judaismem. Islám mi ale přijde*

jednodušší. “ Zájem o judaismus spojuje s dalším ze svých partnerů, který byl z Izraele.

Jako turistka se dostala do mnoha muslimských zemí, půl roku žila v Sýrii v Damašku, kde pracovala jako kadeřnice. Za svou přelomovou cestu, na které i konvertovala, považuje cestu do Egypta.

„S mojí kamarádkou jsme jely do Egypta, jely jsme tam na jógu. My jsme se tam hrozně skamarádily s jedním beduínem. On pořádal pro turisty výlety do pouště do beduínských vesnic. On si nás tak jako poměrně oblíbil. Dopadlo to nakonec tak, že jsme se vybodly na jógu a jely jsme s ním asi na tři nebo čtyři dny do pouště. Jediné turistky jsme byly my dvě. To bylo takový hodně úsměvný, když jsme tam s tou jeho rodinou byly. To byl ohromný zážitek. Byl tam jeden jménem Mahmud a já jsem se s ním začala bavit o islámu a začala jsem ho tak jako zkoušet, jestli ví tohle a tamto. Tak jsem tam tehdy v tom Egyptě konvertovala, že jsem tam řekla tu šahádu.“

Konvertovala v sedmnácti letech.

2.3.2 Závěr

Anna McGinty ve svém výzkumu uvádí, že žádná z jejích informátorek nepopisovala svou konverzi jako náhlý emocionální zážitek, ale spíše jako výsledek dlouhé interakce, rozhovory s přáteli a kolegy muslimy a hledání informací. (McGinty, 2006, str.:33) Zde se můj výzkum shoduje s výzkumem Anne McGinty. Stejně tak všechny z mých informátorek konvertovaly po relativně dlouhém (minimálně ročním) zájmu o islám a po načítání literatury o islámu. U žádné z nich se neprojevil náhlý emocionální prožitek. Hedvika: *„O islám jsem se před tím zajímala asi 4 roky, ono to začalo po těch dvojčatech, kdy jsem prvně začala vnímat islám jako takovej.“*

Všem mým informátorkám lze přidělit intelektuální motiv, žádná z nich nekonvertovala k islámu bez předchozího studia tohoto náboženství. Dále se u jedné z nich, Terezy, objevuje nejprve motiv romantický, tedy vztah se snoubencem muslimem, ale následně opět přichází motiv intelektuální a samostudium islámu. V případě nespokojenosti s vírou a následném hledání něčeho uspokojivějšího lze také mluvit o intelektuálním motivu.

Impulz, vedoucí k hledání jiného náboženství, potažmo k samotné konverzi, může být také prožitek osobní krize. Za touto krizí můžeme spatřovat úmrtí, rozvod nebo například nemoc. (Zabiri, 2008, str.: 54) S pocity krize mohou spojit dvě ze svých informátorek. Jedná se o Taťánu, jež několik let bojovala s bulimií a hledala kdekoliv jakoukoliv útěchu a pomoc, až se uchýlila k náboženství, ke kterému ji přivedl snoubenec. Než konvertovala, opět vstoupil intelektuální motiv, tedy samostudium islámu. U Taťány tak vidíme motiv krize, romantický a intelektuální motiv

„Já jsem měla hodně velký psychický problémy, já jsem byla hodně let bulimička, tak jsem hledala nějakou duchovní útěchu.“ Druhou je Aneta, k hledání odpovědí na existenciální otázky ji přivedla smrt v rodině, konkrétně úmrtí její babičky. Po této tragédii následoval zájem o veškerá náboženství, z něhož ji jako to pravé náboženství pro ni vyplynul islám.

„Začala jsem zhruba tak před pěti lety hledat nějakou cestu. Začalo to u bylinek, pak jsem přešla na různá náboženství jako křesťanství, židovství... V té době mi umřela babička na rakovinu a začala jsem přemýšlet nad věcmi jako proč, jak. Možná i v tom to bylo.“

Pět mých informátorek, konkrétně Lada, Aneta, Sára, Nad'a a Michala, přímo uvedlo, že na začátku jejich zájmu o islám byly založené proti-islámsky a až při bližším studiu zjistily, že islám jim je schopen poskytnout to, co hledaly, že dává smysl a dodává útěchu. Michala:

„Tak já jsem se prostě ve čtvrtáku rozhodla, že pojedu do té Prahy a půjdu ty muslimy najít, protože mi to nic moc neříká a měla jsem takový ty proti-muslimský tendence, jako proč chodí pořád zahalený, a proč chodí v tom šátku, a mně se to vůbec nelíbí. Takový typický jako.“ Lada: *„Ale musím říct, že na začátku jsem byla proti islámu, viděla jsem jen to, co vidí všichni v médiích, tedy kamenování žen, a tak dále, a to se mi nelíbilo. Neviděla jsem za tím ten korán a to, že to s islámem až tak nesouvisí.“*

Poslední stejný prvek objevující se u všech mých informátorek kromě Báry, která konvertovala v Egyptě, je konverze doma. Tedy nejprve všechny řekly šahádu pro sebe doma bez svědků a až následně před svědky, nejčastěji v mešitě, či modlitebně.

Hedvika: *„Nejprve jsem si řekla doma šahádu sama pro sebe a až druhý den jsem to jela stvrdit do mešity v Praze.“*

2.4 Tři stádia po konverzi

Anne Sofia Roald uvádí ve své studii *New Muslims in the European Context* tři stádia po konverzi. Výzkum byl proveden v komunitě skandinávských konvertitů. Uvádí, že u většiny svých respondentů zpozorovala velké nadšení pro muslimy a muslimskou kulturu hned po konverzi. Snaha dodržovat ihned všechna nařízení a pravidla islámu, být nejlepším muslimem, ovšem po nějaké době a po zařazení se do skupiny opadnula, a přichází jakési vystřízlivění. (Roald, 2004, str 282)

1) The stage of „Falling in love” / Etapa zamilovanosti

Zpočátku je to posedlost dodržovat sebemenší nařízení a veškerá pravidla islámu, až jakási fanatičnost konverze. Uvádí pojem od Tima J. Winterse, který tento fenomén nazval „Convertities“. Píše o jakési nemoci, která se velmi rychle šíří mezi konvertity a je možno ji poznat na první pohled. Příznaky této nemoci můžeme spatřovat v okamžité radikální změně vzhledu, tedy z normálního oblečení na plný niqáb. Svůj běžný jazyk zaplní mnoha islámskými slovy chvalořečení. Za každým incidentem vidí anti-muslimy. Vše spatřují pouze jako černé a bílé a sebe s dalšími muslimy považují za jediné správné osobnosti. Vše, co se děje skrze víru, spatřují jako andělské, vše mimo víru je d'ábelské.

2) The stage of „Disappointment or rejection” / Etapa zklamání či odmítnutí

Po prvotní intoxikaci dochází tedy k vystřízlivění a ujasnění si, že si ukousli až příliš velký kus, než aby ho mohli žvýkat. Všechna nová pravidla, předpisy a rozhodnutí, která chtějí zavést do svého života, jsou moc rychlá a náhlá, bez větší předcházející rozvahy. V mnoha případech v tomto stádiu přijde zklamání a mnoho konvertitů v této době od islámu i odchází. Začínají islám více poznávat a hodnotit skrze jednotlivce a často, mylně, spojují islám s kulturními prvky. Často se začnou cítit jako outsideři, jelikož do společnosti, ve které vyrostli, již nepatří, nebo sami patřit nechtějí a komunita rodilých muslimů je také nepřijímá jako sobě rovné. Tedy v celé jejich víře dochází k nastolení chaosu a zklamání.

3) The stage „Maturity or understanding“ / Etapa pochopení

Je stádiem, kdy dojde k pochopení a usmíření mezi tím, co jsou ideály a co je skutečnost. Smíření se s tím, že i muslimové jsou pouze lidé. Mnoho z konvertitů v této fázi začne hledat nové pojetí a chápání islámu a zde dochází také často k vytvoření nového chápání islámu dle daného kulturního kontextu. Tato fáze by se také dala nazvat fází dospělosti a zmoudření. Jakéhosi dospění od dítěte, kterým jsou, když do islámu vstupují, jelikož se musí učit vše, co je rodilým muslimům vštěpováno již od dětství, a dospění do fáze dospělého umoudřeného člověka.

Na závěr uvádí, že většina konvertitů, která prochází těmito fázemi, dospěje k fázím dvě a tři, jen minimum zůstane ve fázi jedna, a to bývají lidé s radikálním smýšlením. Ovšem mnozí z konvertitů těmito fázemi ani projít nemusí. (Roald, 2004, str. 283-286)

2.4.1 Komparace s mým výzkumem

Většina z mých informátorek byla umírněná, co se týče změn jejich životního stylu a přijetí islámu do jejich života. Většina z nich začala například šátek nosit až s postupem času. Všechny nejprve minimálně rok studovaly literaturu týkající se islámu, tedy žádná z nich nemohla být až příliš překvapená po konverzi, jelikož dopředu jasně věděly, jakým směrem se ubírají.

Bára: Když jsem dělala rozhovor s Bárou, přišla mi jako rozumná, velice umírněná konvertitka, která víru v Boha v sobě měla dlouho, a dle mého názoru ji zformovala až v rámci islámu, vdechla jí tak formu. U Báry došlo k prvnímu kroku, i když ne tak radikálnímu, jelikož sama o sobě pronesla: „*Já nejsem taková ta vzorová muslimka jako jiné muslimky, nebo sestry konvertitky i v Praze.*“ Ovšem prvotní nadšení pro islám u ní spatřovat můžeme, bez něj by nejspíše ani nekonvertovala. Přibližně po čtvrt roce, kdy jsme se spolu znovu bavily, mi oznámila, že od islámu již veřejně odešla. Tedy dostavila se u ní nelibost a rozpor se smýšlením muslimů a islámem jako takovým. Přehodnotila veškeré své názory

na islám, potažmo muslimy. Dostala se tak do druhé fáze, ze které ale nepřestoupí do fáze tři. A od islámu odejde

„Já už odešla od islámu veřejně. Protože mi došlo, že něco takového nemohu podporovat, a že něco jako umírněný islám neexistuje. Jsou jen možná umírnění muslimové, ale vlastně tak konají v rozporu s islámem, a stejně je pak možnost, že jim to ti správní muslimové dají sežrat. Islám je prostě nereformovatelný a nemá cenu si vybírat jen rozinky, a zbytek dělat, že neexistuje. Islám podle mě víru v Boha naopak shazuje. Já celkově nemám ráda jakékoliv ortodoxní pojmání víry. No vlastně celkově nesnáším každé organizované náboženství, protože tvrdím, že to pak náboženství není.“

Bára tedy od islámu odešla, jelikož jí postupem času zklamal a ona se přes toto zklamání nedokázala přenést.

Lada: Tři stádia, která popisuje Anne Sofia Roald, bychom u ní mohli spatřovat ne až po konverzi, ale v samotném odhodlávání se k ní, což tedy není v souladu s konceptem Roald, u které se jedná pouze o stadia po konverzi. Ovšem jelikož se Lada pro konverzi rozhodovala dlouhou dobu a její krok nebyl unáhlený, spatřuji u ní druhý a třetí krok již před konverzí.

V předchozí kapitole jsem se zabývala podrobně Ladinou konverzí. Druhou fází bychom u ní mohli spatřovat tedy v momentě těsně před konverzí, kdy, jak sama řekla, začala hodnotit islám podle lidí:

„Někteří muslimové se mi vůbec nelíbili, protože byli hodně útoční proti křesťanům. Tak jsem začala islám soudit hodně podle lidí. Další problém byl, že jsem se seznámila s několika muslimkami, které teda nebyly zrovna příjemné. Takže jsem hodně váhala, než jsem konvertovala. Asi tři roky jsem o tom vážně uvažovala, ale říkala jsem si kvůli těm lidem, že nechci být součástí tady toho, nechci být tak útočná jako oni, nebo hanit víru někoho jiného.“

Tedy spatřujeme fázi zklamání či odmítnutí, i když ne po konverzi, ale těsně před ní.

Třetí stadium, stadium pochopení, vidím v momentě, kdy konvertovala, protože přestala hodnotit islám jen a pouze podle lidí náležících k islámu, a oprostila ho od nánosu kulturních předsudků svých přátel. A spatřila islám jako čistou víru.

U Lady jsem spatřovala pomalý a racionální přechod k islámu, žádné velké

a náhlé změny, které by byly spíše neprospěšné.

2.4.2 Závěr

Z mého výzkumu tedy vyplynulo, že pouze jedna z mých informátorek odpovídá konceptu Tří stádií po konverzi dle Anne Sofie Roald, a to tedy Bára, která konvertovala a během přibližně tří let, kdy byla muslimkou, ji islám a věci s ním spojené zklamaly a odradily.

U Lady je patrný stejný proces, ale bezprostředně před konverzí, tedy během jejího zájmu o islám.

Další informátorky neprošly těmito třemi stádii vůbec, nebo to z rozhovorů nebylo patrné. Dle mé dedukce je možné uvést, že většina z mých informátorek se o islám zajímala již dlouho před svou konverzí, a tudíž pečlivě zvážily tento velký životní krok. Proto u nich nemohlo dojít například ke zklamání z muslimů a islámu.

2.5 Rodina a přátelé konvertitů

Sociální psycholog Robert Travisano poukazuje na fakt, že s konverzí přijde změna osobnosti, často úplné přerušení dosavadní identity a své nové identitě se konvertitě snaží podmínit úplně vše. Přijde období citového rozrušení, depresí a zmatku. Nejvíce traumatizující je častá rozepře s rodinou a přáteli. (Gooren, 2010, str. 24)

Kate Zabiri (British muslim converts: Choosing alternative lives, 2008, str: 71) ve svém výzkumu uvádí 3 možné reakce rodiny na konverzi svých členů. Informátorky v jejím výzkumu odpovídaly, že jednou z nejtěžších věcí na konverzi bylo říct o ní své rodině.

3 reakce rodiny:

- 1) Zpočátku negativní reakce na konverzi, následuje období obtíží, ale po čase přijde přijetí a smíření se.
- 2) Rodina nikdy nepřijme konverzi a kvůli tomu budou v rodině vždy problémy, často můžou být konvertitě obviňováni ze špatností, které se v rodině dějí.

- 3) Rodina konverzi svého člena přijme bez jakýchkoliv problémů a v jeho konverzi ho ještě podporují.

Poslední model, tedy bezproblémové přijetí rodiny, se vyskytuje v nejméně případech, nejen u mého výzkumu, ale i v několika jiných zahraničních výzkumech jsou uvedena stejná data. Bohužel se nejčastěji vyskytuje model nepřijetí rodiny.

Není pravidlem, že se všichni členové rodiny zachovají stejně, každý z nich se může ke konverzi dotyčné stavět jinak. Někdy může díky konverzi dojít i ke sblížení některých členů rodiny. V jednom svém případě ukazuje Zabiri (British muslim converts: Choosing alternative lives, 2008) zlepšení vztahu dvou sester, které se mnoho let nestýkaly a nekomunikovaly, ale když jedna z nich konvertovala k islámu, sblížily se, jelikož druhá byla křesťanka a víra v Boha je po konverzi první sestry spojila.

Co se týče přátel, uvádí, že z jedné třetiny její informátorky zůstaly v kontaktu s nemuslimskými přáteli, které měly před konverzí, většina z nich ale své přátele ztratila. Nejčastějším faktorem ztráty přátel byly rozdílné zájmy a rozdílný styl života, dále přestěhování se a následné hledání nových přátel již mezi muslimy. (Zabiri, 2008 str.:62-63)

2.5.1 Situace v rodinách

Michala: Michala vyrůstala v rodině, která byla částečně nábožensky založená, její otec byl ateista a matka Svědek Jehovův. Tedy v rodině byla zastoupena víra v Boha. Zprvu se o své konverzi k islámu rodičům bála říct, především kvůli víře matky.

„Rodičům jsem to rozhodně ihned po konverzi neřekla, vzhledem k našemu náboženskému uspořádání v rodině to nebylo tak jednoduchý, jak si člověk představuje. Zvláště když moje mamča je takzvaně, jak bych to řekla, ne přehnaně, ale řekněme velmi praktikující své náboženství, takže stalo se to, co se očekávalo, pro ní to byla bolest, ona to brala velmi citově a dlouho se od toho nemohla odpoutat, dlouho ne. Brala to hodně osobně. Táta v pohodě, tak jsem jako ateistovi to bylo svým způsobem jedno.“

V době našeho rozhovoru již s rodiči neměla problémy, její konverzi přijali jako fakt, se kterým se vyrovnali a přijali ho.

Je zde tedy patrné, že ne každý člen rodiny se ke konverzi staví stejně. V případě Michaly se její matka zprvu ke konverzi své dcery stavěla velmi negativně a odmítavě, ale později to přijala. Otec to bral jako fakt a bez problémů.

Nad'a: Rodiče z počátku vůbec nevěděli, že se zajímá o islám, mysleli si, že se zajímá pouze o historii a kulturu těchto zemí. Rodiče jsou ateisté a byl to pro ně velký šok, když jim oznámila svou konverzi k islámu.

„Byl to pro ně spíš šok, než překvapení. Přijmuli to špatně, zpočátku to vlastně vůbec nepřijmuli. Byly velké problémy, hlavně ze začátku. Teď už je to v pohodě, teď už tam jezdím i třeba na víkend domů.“

Rodiče jí zpočátku její rozhodnutí hodně vymlouvali a nepřáli si, aby nosila šátek.

„Rodiče mi to hodně vymlouvali, nechtěli, abych nosila šátek vůbec, a měli názor, že muslimové jsou všichni jedna velká verbež. To měl hlavně náš táta tenhle názor.“

Rodiče se jí povedlo přesvědčit, až když domů pozvala kamarádku muslimku, na které viděli, že je to člověk stejný jako oni a že je úplně normální.

„Přimět rodiče, aby viděli, že nic špatného nedělám, tak hlavně myslím, že u mámy pomohlo, že jsme domů přivedla kamarádku, která je taky muslimka, je z Prahy a přijela k nám na můj maturák. Rodiče poznali, že je hrozně inteligentní a je taky muslimka, je miloučká, úplně normální...“

V případě Nadi proběhly větší problémy s otcem než s matkou.

„Já jsem měla s tátou velké problémy, my spolu navíc chodíme na hony, tak že je to přece blbý, abych tam chodila v šátku. Ale oni si taky zvykli a někteří myslivci říkali, že mi to v šátku moc sluší.“

Maminka se tedy s konverzí už vyrovnala, ale otec s tím stále nesouhlasí: *„Táta teda furt bojuje, ale ne nijak radikálně.“*

Co se týče širší rodiny, vyprávěla mi o odlišném názoru jejích dvou tet, kdy jedna ji neustále shazuje za nošení šátku a její vyznání, a naopak s druhou tetou se po konverzi velmi sblížila.

„V naší rodině s jednou tetou jsem se hrozně moc skamarádila od doby, co jsem muslimkou, do té doby jsme jen věděly o sobě, jedna o druhý, že jsme. Ani jsme

si spolu nepovídaly a nic, ale od té doby co jsem konvertovala, spolu cestujeme, pořád se mě na něco ptá a vážně si mě oblíbila. Ale druhá teta, naopak, třeba jen kvůli šátku, mi pořád říká, ať si sundám ten hadr z hlavy a pořád se do mě naváží.“

Takže opět můžeme spatřovat nejednotu v názoru nukleární i vzdálenější rodiny.

Aneta: Vyrůstala v rodině bez víry. Rodiče s tím zprvu nesouhlasili, dnes už se s tím vyrovnali, nikdy však nenastala situace, že by se s ní přestali úplně bavit.

„Rodina s tím nesouhlasila, ale tím, že jsem byla už dospělá, neměl mi do toho kdo co mluvit. Když jsem si vzala šátek, tak si spíš ťukali na hlavu, co jsem to udělala. Teď už je to v pohodě. Myslím si, že to zvládli dobře, na to, co občas slyším od ostatních. Byl tam spíš strach u těch rodičů. Teď jsme navázali vztah po nějakých třeba 4 letech a oni měli pocit, že jsem napojená na nějakou teroristickou organizaci, která mi teda vymejvá mozek.“

U koho našla velkou podporu, byla její sestra. *„Pomohla mi nejvíc ségra, řekla, že je to moje věc, a že mi do toho nemá nikdo co kecat, tak to bylo hezký. Už jsem prostě byla dospělá, takže...“*

U Anetiných rodičů proběhla stejná odmítavá reakce oproti sestře, která ji podpořila. Na rozdíl od Nadi a Michaly konvertovala v dospělém věku, kdy ji již neživila rodina a nebydlela se svými rodiči, proto mohla být očekávána mírnější reakce rodičů.

Bára: Vyrůstala v ateistické rodině, ale sama vždy pociťovala, že Bůh existuje. Jelikož nezačala nosit šátek bezprostředně po konverzi, ale naopak ho nosila například v zimě místo čepic, rodina dlouho nic nevěděla.

„U mě to nikdo nevěděl, já jsem se jako nezahalila, já jsem šátek nosila občas i před tím, jelikož jsem světlej typ, tak v létě třeba kvůli sluníčku, v zimě zas nerada nosím čepice, tak místo ní. Tak já jsem to nikde moc nevykládala. Takže to nevěděli, já jsem s rodiči v tu dobu ani nežila. Tak jako se mě neptali: „Jakou máš, dcero, víru?“ Ale teda když jako jim to tak jako cvaklo, tak jako samozřejmě byli takový jako debaty kolem toho. Já už si to ani moc nepamatuju. Ale nebylo kolem toho nějak nic velkého, už věděli, že nemá moc cenu mi cokoliv říkat. Spíš babička vlastně, ta teda měla jedno období, kdy jí to vadilo.“

Jelikož se Bára velmi rychle osamostatnila, a jak uvedla, v době konverze již s rodinou nežila, a rodina byla navíc ateistická, tak si s její konverzí nikdo nedělal příliš velké starosti.

Hedvika: Byla před konverzí biřmovanou katoličkou a sama uvedla, že byla a je věřícím člověkem. Její rodina konverzi přijala velmi špatně a na téměř dva roky s ní přestala komunikovat.

„Rodina se už stabilizuje; když jsem v podstatě začala uvažovat o konverzi, nebylo to jednoduchý, nebylo to rychlý. Když jsem to oznámila rodině, tak mě v podstatě moje mamka jakoby vyhodila a přestali se mnou komunikovat. Přes rok a půl komunikace prostě vážla, nebo respektive nebyla žádná, a když, tak byla hodně špatná. Mě mrzela hodně rodina, od nich jsem čekala větší podporu. Teď mamka slavila 60. narozeniny v říjnu, tak jsem sebrala zbytky své síly a šla jsem tam prostě, popřát jí k narozeninám. Tak mě vzali zpátky a tak jako komunikujeme. Dnes byli třeba u mě na obědě. Ale ty vztahy jsou jako chladnější, ale už se dostáváme zpátky. Já jsem ze dvou dětí, brácha je o šest let mladší, a mí rodiče se nemají kde opřít, jelikož bratr s nimi taky nežije, ten má také svou rodinu. Tak jsou rádi, že to takhle dopadlo. Ať jsme si udělali cokoli, já si myslím, že to bylo dost nefér vůči mně, ale sou to mí rodiče, já je hrozně miluju a hrozně moc se mi stejskalo po nich. Takže jsem ráda, že to takhle dopadlo, že to začíná zase pomalu zpátky fungovat.“

Hedvika ukázkově zapadá do prvního modelu, kdy rodina zprvu reaguje na konverzi velmi negativně, přichází období nesnází a neshod, tedy v Hedvičině případě přímá nekomunikace s rodinou na téměř dva roky. Po nějaké době se vše uklidní a dojde k opětovnému navázání vztahů.

Lada: Je pokřtěná, její babičky jsou praktikující křesťanky, ale rodiče ji nikdy ke křesťanství nevedli. Sama ale spatřuje výhodu v tom, že nevyrostala v úplně ateistické rodině a měla k Bohu blíže. Rodiče zatím nevědí, že konvertovala k islámu. Šátek nenosí právě kvůli rodičům, jelikož nevědí, že konvertovala a nechce, aby se o ni báli. Jelikož má přítele muslima, kterého její rodiče přijali velice dobře, a vědí, že se o islám už dlouhou dobu zajímá, nemyslí si, že by s tím měli větší problém.

„Moji rodiče to nevědí, já tím, že nenosím šátek, částečně kvůli nim, tak to není moc poznat. Rodiče s tím problém mít nebudou, už jsme o tom mluvili. Jim vadí

jen šátek a to z toho důvodu, že mají pocit, že kdybych takhle vyšla ven, tak se nebojí ani tak toho, co by řekli lidi, ale spíš aby mě někdo nenapadl. Mají pocit, že je to tady nebezpečný pro muslimy. Takže rodičům to nevadí, ale do svatby jim to ještě nechci tak nějak říkat. Do svatby chci počkat, pak už to bude tak nějak jasný a bude to moje věc. Teď si myslím, že by je to spíš zranilo, kdybych začala nosit šátek, a tak dále. Nechci jim přidělovat starosti, už takhle se o mě bojí, když jdu večer sama ven.

Přítele přijali v pořádku, dokonce si s ním píše na facebooku a mamka mu peče koláče, takže tam není problém. Rodiče mají spíše praktické problémy, jelikož jsou oba právníci, řeší, pokud bychom se například neshodly s manželem, jak by se řešil rozvod, pokud by byl manžel z Jordánska, jak se budou řešit děti, zda z našeho právního pohledu, nebo podle Jordánského práva.

Babičky jsou praktikující křesťanky a obě to berou tak, že jakákoli víra v Boha musí být pozitivní. Cokoli děláš pro Boha, musí být pozitivní. Jim je tedy jedno, zda jsem křesťanka, muslimka, jehovistka, židovka, buddhistka, hinduistka, já nevím co, ony když to berou z té bible, teda předpokládám, že nic jinýho nečetly, tak uvažují, že pokud ti záleží na posmrtném životě, tak musíš dělat dobro. To je pro ně takovej ten základ.“

U Ladiných rodičů je zatím patrný, nepříliš častý, třetí model, tedy podpora

a bezproblémové přijetí. Ovšem jinak tomu může být, až oficiálně svou konverzi k islámu oznámí, jelikož do té doby mohou rodiče její plány na konverzi brát jako ne zcela oficiální a konečné.

Sára: Sářini rodiče na její konverzi nijak zvlášť nereagovali, spíše k tomu měli připomínky, než vyložené výhrady. Viděli na její proměně v muslimku jen to, že je to stále jejich dcera; proměnou si prošla postupně.

„Moje rodina celkem nic, rozhodně nejsou jako nadšený, ale zaprvé mám skvělý rodiče, takže nedocházelo k žádným dramatům, a druhá věc je, že i já jsem postupovala pomalu. Věděli, že chodím do mešity, že mě to zajímá, tak jsem se s nimi aj o tom bavila. Viděli, že mezi těma lidma jsem, tak to tak nějak nebrali, ale pak když jsem jim řekla, že jsem konvertovala, tak jsem to měla tak na půl. Řekla jsem jim, že jsem konvertovala, ale že ještě nedodržuji moc těch pravidel, jako že postupně. Tak oni viděli, že jsem normální. Mamka mi tehdy řekla, že si myslí, že je na to příliš brzo, abych se o něčem takovým rozhodovala. Takže to bylo takový, že se jim to jako extra nezdálo. Mamka to neřeší extra moc a u taťky se to omezilo na takový to: „To je škoda, takový pěkný vlasy a ty je schováváš...“, nebo: „To bylo super, když jsme spolu jezdili na koupálko.“ Jinak nic, my se každý víkend vidíme, takže bez problémů.

Ale vůbec se některým rodičům nedivím, já když vidím některý holky, jakým způsobem to prezentují ten islám. Tak i já jako rodič bych je s tím vyrazila.“

Přístup Sářiných rodičů můžeme také vnímat jako bezproblémové přijetí její konverze.

Tat'ána: Tat'ána měla mnoho let psychické problémy a trpěla bulimií¹⁹. Její rodiče ji proto v konverzi k islámu podpořili, neboť cokoliv, co by pomohlo jejich dceři překonat tuto nemoc, bylo vítané. Rodiče mají víru, ale bez příslušnosti k nějakému náboženství.

„Rodiče reagovali v pohodě, věděli, že to pro mě bude dobrý, že mám problémy. Také jsem změnila životní styl, takové to chození na párty a pití alkoholu, což rodiče také přivítali. Kdybych žila, jak jsem žila, asi bych nedostudovala.“

Žaneta: Její rodina, tedy matka, i blízcí přátelé a známí jsou katolíky, tedy měla strach z jejich reakce na konverzi. Otec je ateista. Matka ani otec její konverzi příliš neuvítali, ale jelikož byla už dospělá, nestavěli se k ní příliš odmítavě.

„Moje matka nadšená nebyla, ale řekla, že je to moje věc, a že se mi do toho plést nebude. Jediné, co jí vadí, je, že nejíme vepřové maso a nepijeme alkohol. Říká, že naše chování je extremismus, což si vůbec nemyslím, když je někdo abstinent nebo vegetarián ze zdravotních důvodů, tak to lidé tolerují, ale když z náboženských, tak je to extremismus, nechápu to. Můj otec nevěří v Boha a v žádné náboženství, o islámu si myslí, že je to tmářské, teroristické a extremistické náboženství a ani moje konverze ho nepřesvědčila, aby si přečetl něco jiného o islámu než jen novinové články... Ostatní členové rodiny se k mé konverzi víceméně nijak nevyjádřili, vídáme se jen několikrát do roka, a asi to nepovažují za tak důležité.“

Co se týče nové rodiny, tedy té přivdané od manžela, většina z mých informátorek se s nimi nikdy osobně nesetkala. Kontakt mají zprostředkovaný nejčastěji přes videohovory. Dvě z mých informátorek se s rodinou manžela setkaly jednorázově, při svatbě konané v zahraničí, a to Bára a Aneta. Sára s manželem

---

¹⁹ Nemoc s poruchou příjmu potravy.

jeho rodinu jednou navštívili v Pákistánu. Žaneta je jediná, která žije v zahraničí se svým mužem a s jeho rodinou se blíže stýká; a jeho rodina na ni může mít vliv. Ovšem na většinu mých informátorek manželova rodina nemá bezprostřední vliv.

2.5.2 Vztahy s přáteli

Aneta: Je silně introvertní člověk, bylo to dost patrné i při našem rozhovoru. Sama se označila spíše samotářský typ, který nemá potřebu vyhledávat společnost více lidí. Má mnohem více internetových přátel, než přátel reálných, za tím lze také spatřovat vliv její introvertní a samotářské povahy. Svého manžela poznala přes internetovou seznamku, což opět lze přisoudit její introvertní povaze a problému se seznámit.

„Jak kdo, tak některý kamarádi se se mnou přestali stýkat, někteří jiní začali. Já moc výřečná nejsem, já jsem spíš takovej samotář, nemusím mít kolem sebe moc lidí, už vůbec nerada mluvím ve větší společnosti. Já se s lidma stýkám minimálně, jako těch internetových přátel mám, si myslím, docela dost. Jako třeba v těch Teplicích²⁰ se bavím se dvěma nejvíc, když přijedu třeba do Prahy, tak tam taky znám nějaký holky. Možná to je i tím, že tady není kolem moc muslimů. Byla jsem už na základce taková, takovej stydlín. Manžel také nemá potřebu tady vyhledávat nějakou arabsko-alžírskou komunitu. Když jsem konvertovala, tak jsem měla jednu kamarádku muslimku, která je teď v Alžírsku, tak s tou jsme se občas stýkaly.“

Hedvika: Objevuje se u ní stejný motiv jako u Anety, také o sobě prohlásila, že je spíše introvertní typ, což souvisí i s množstvím přátel a jejími sociálními styky. Dále ve městě, kde žije, nechodí zahalená, tedy mnoho známých ani o její konverzi a vyznání neví.

„Já jsem vcelku tady jako moc přátel neměla. Nejsem takovej ten kolektivní typ. Já jsem poměrně introvertka v některých věcech, a co se týče přátel, tak víceméně mám spoustu známých tady, se kterýma se potkám, mnoho z nich ví, že jsem muslimka a že jsem konvertovala, a hodně se odtáhli, musím říct. Když je potkávám, tak prohodíme pár slov typu: „Tak já ti zavolám, ale ty stejně nemůžeš do té hospody, vid’...“, a tím se mnou končí. To, co tady mám za

---

²⁰ V Teplicích je, co se týče severu Čech, asi největší muslimská komunita a je zde zbudována modlitebna.

přátele, nemuslimy, tak těch si moc vážím, protože to jsou skvělí kamarádi, teda respektive kamarádky, a mám popravdě tři, tři nemuslimské kamarádky. Jinak nikoho nového nevyhledávám, ani nemám potřebu. Ti známi, co si říkali „kamarádi“, ti už jsou dnes pouze známi. To mě vcelku ani nemrzí, mě mrzela hodně rodina. Nechodím do hospod, nestýkám se s chlapama, nechodím s chlapama na kafe. A co se týče mých přátel, tak nemám kamarády chlapy, to je jedinej rozdíl, což mě třeba nemrzí. Měla jsem výbornýho kamaráda, ale ten má zas teď přítelkyni, takže je s ní a de facto on je omezenej od ní, ne já, ne jakoby z mojí strany. Já když tohle řeknu mému budoucímu manželovi, tak on mi řekne, ať klidně přijde: „Nechci, aby za tebou chodil do bytu, ale klidně se sejděte někde odpoledne na kávě, když je to tvůj dlouholetý kamarád.“ Ale nechodím, nemám potřebu, a teď ani ten kamarád nemůže.“

U Hedviky je tedy patrná ztráta přátelských vazeb z důvodu změny životního stylu, alespoň jak na ní pohlíží její přátelé, a nelibost některých z nich k samotné konverzi.

Lada: S přáteli problém neměla, spíše u některých zaznamenala zájem o toto téma. Ovšem jelikož sama zatím šátek nenosí, neboť její rodiče nevědí, že konvertovala a nechce jim přidělovat starosti, tak sama váhá a neví, jak by se k tomu její přátelé stavěli, pokud by ji potkali v šátku.

„Přátele vědí, že jsem konvertovala, tak já to mám na facebooku. Dokonce někteří se mě na něco ptali, že chtěli něco vědět kolem islámu. S některými jsem také dělala rozhovor, kvůli bakalářské práci. Takže ti to vědí a ti to berou. Nevím, jak by to vypadalo, pokud bych přišla na nějaký sraz v šátku. My jsme nebyli nikdy skupina normálních lidí, bylo tam vždycky hodně exotů, každý měl něco, tak nevím, jak by reagovali. Já jsem ráda za takovýhle lidi, který se trochu něčím vymykají, a nejsem jediná, kdo je tak trochu zvláštní.“

Michala: I v příběhu Michaly se objevuje sebehodnotící prvek introverze a outsiderství. Nikdy neměla příliš mnoho přátel. S manželem se seznámili na internetovém chatu.

„Co se týče výučáku, tam jsem kamarádky moc neměla. Já jsem byla vždycky spíš takovej ten outsider. Co se týče mý nejlepší kamarádky, tedy kamarádky, co se s ní stýkám dodnes, od základky, tak my se známe, my přijmeme fakta o druhé, jako že já přijmu fakt, že ona bydlí v cizině a má jiný život. Takže my jsme pořád kamarádky, ať se děje, co se děje, to je kamarádka na celý život.“

Nad'a: Po konverzi k islámu ztratila nejlepší kamarádku, naproti tomu však našla i nové přátele. Setkala se s pomluvami na gymnáziu. Zaznamenala, že problém byl nejspíš v nošení šátku, kdyby ho neměla, nikdo by o její víře nevěděl. Díky změně životního stylu také přichází o kontakt s přáteli a známými, kteří se chodí bavit jiným způsobem než ona.

„Třeba jedna holka, o který jsem si myslela, že je skoro moje nejlepší kamarádka, tak jako od té doby se se mnou ani nebaví. Když jsem jí psala zprávy, tak mi neodpovídala. Když se potkáme ve městě, tak mi jen řekne: „Čau.“, a jde dál. Nemá zájem se se mnou bavit. Myslím, že je to možná díky její ségře, která o mě začala rozhlašovat nějaký kraviny. Ještě na gymplu, když jsem si nasadila šátek, jsem se hodně skamarádila s jednou holkou úplně náhodou, jí to vůbec nevadilo a jsme kamarádky do dneška. Všimla jsem si, že kdybych nenosila šátek, tak je to lidem skoro jedno. Někteří učitelé mě pomlouvali před celou školou, ale nevěděli, že mám v každé třídě někoho známého. Bylo to dost nefér. Na vysoký teď zůstali poměrně dobří lidi a s nima se dá mluvit suprově. Sem tam se někdo zeptá. Nepřipadám si nějak omezená, už nechodím moc na takový ty vesnický zábavy, i když jsem nikdy nepila, tak jsem tam chodila, abych potkala známý, co jsem dlouho neviděla. Ted' už na zábavy nechodím...“

Sára: Na střední škole si příliš s vrstevníky nerozuměla, dnes už se to, jak sama říká, srovnalo a s vrstevníky bez problému navazuje kontakt. Má mnoho přátel mezi muslimkami v Brně a stýká se i s ženami, které jsou bez vyznání, nebo například křesťanky, a sama v tom nevidí problém.

„Víš co, ani moc ne, já jsem si na té střední kromě jedné, mé blízké kamarádky, s těma lidma moc neseseděla. Ted' už se to stírá, ted' už jsem s vrstevníkama v pohodě, ale v té době jsem si spíš rozuměla s učitelkama, než s těma děčkama, takže tam žádná velká vazba nebyla. S tou jedno kamarádkou nevím, s tou jsme se pak už nekontaktovaly. To nedokážu říct, jestli to bylo kvůli islámu, nebo kvůli tomu, že ona prostě taková byla, nikdy nikoho sama nekontaktovala, když jsi jí kontaktovala, tak ona neměla většinou čas, tak to nedokážu říct, jestli to bylo kvůli islámu. Ty ostatní jsem nevyhledávala, a oni mě taky ne. Vlastně tou dobou jsem se znala už s pár lidma v mešitě, a pak to spíš šlo tímhle směrem. Pak už přes manžela z té pákistánské strany. A ted' přes děti znám už celou vesnici, že mám všehochuť kamarádek, i ateistky, i třeba hodně praktikující křesťanky, takže nemůžu říct, že by s tím byl problém. Aj ted' jako čistě muslimka, tak jako mám tady ty kamarádky křesťanky, stýkáme se, mluvíme o

Bohu. Ted' jsem zrovna byla nedávno, mám kamarádku a ona je řádová sestra a ted' skládala věčný sliby, tak i tam jsem byla mezi těma sestrama, a nebyl to problém. I manžel má kamaráda žida, a já jsem potkala jednu židovku, tak jsme šli mezi ně, a já v tom prostě nevidím problém. Myslím, že je to o lidech, že kdybych se chovala jako mnoho žen tady z mešity, co znám, tak bych ty přátele neměla.“

Žaneta: Své staré přátele spíše postupně ztrácí, nejspíše to můžeme přisuzovat i faktu, že žije v Turecku a do České republiky jezdí jen několikrát do roka.

„Mojí katoličtí přátele se k mé konverzi zachovali poměrně chladnokrevně, asi to očekávali, zvláště moje nejbližší kamarádky, se kterými jsem o Bohu a náboženství mluvila. Moji nevěřící přátele se postupně vytratili/vytrácejí z mého života, nevolají tak často, méně se stýkáme, i když jsme se nepohádali, nebo nejsou mezi námi otevřené rozepře.“

2.5.3 Závěr

Ve většině případů se u mých informátorek vyskytoval strach z oznámení konverze rodičům a z jejich reakce.

- 1) Negativní reakce rodičů s postupným přijetím této skutečnosti, do čehož v mém výzkumu zařazuji i prvotní negativní reakci, nebo nelibost rodičů, se vyskytovala v sedmi případech z devíti, a to u Nadi, Anety, Báry, Hedviky, Sáry, Žanety a Michaly. Ve dvou případech se jednalo o velmi silné odmítnutí rodičů či jednoho člena rodiny, jako například v případě Hedviky, která se se svými rodiči nestýkala a nekomunikovala s nimi téměř dva roky. Dále v případě Michaly, jejíž matka to nesla velmi těžce díky vlastní odlišné víře. V dalších případech došlo spíše k prvotní nelibosti, zaskočení a šoku rodičů, kteří se s tím postupem času více či méně vyrovnali či stále vyrovnávají.
- 2) V mém výzkumu u žádné z mých informátorek nedošlo k vyslovenému nepřijetí ze strany rodiny, případně k neobnovení vztahů.
- 3) Podpora rodiny hned od začátku; zde se můj výzkum shoduje s výzkumem Kate Zabiri, jenž měla také nejméně informátorek se zkušeností podpory rodiny. V mém výzkumu se vyskytuje pouze jedna informátorka, a to

Taťána, již rodiče podpořili ihned, a to z důvodu psychické nemoci, která ji několik let trápila.

Ladu jsem nezařadila do žádného z modelů, jelikož svou konverzi doma stále tají, a i přes to, že se domnívá, že její rodiče zareagují dobře, jsou to pouhé domněnky a nelze s nimi pracovat jako s fakty.

Co se týče přátel, zaznamenala jsem, že velkou roli v mnoha případech hrál šátek. Samy dívky pozorovaly, že mnoho přátel se od nich odtáhlo až po zjevné, fyzické změně zjevu. Zde můžeme nahlížet dvě interpretace:

1) Jejich přátelé by vůbec nemuseli vědět, že k islámu konvertovaly, pokud by se oblékaly stejně jako před konverzí.

2) Odažítost mohla souviset přímo s nošením šátku, který je považován za politický a společenský symbol, který zneklidňuje. Jako například v případě Lady, která šátek zatím nenosí a domnívá se, že jejím přátelům konverze k islámu nevádí, ale není si až tak jistá, zda by jim to stále nevádílo, pokud by začala chodit v šátku. „*Nevím, jak by to vypadalo, pokud bych přišla na nějaký sraz v šátku.*“

Dále je patrná změna stylu života, jak již bylo řečeno ve výzkumu Kate Zabiri. V případě Nadi, která po konverzi přestala chodit na vesnické zábavy, kterých se do té doby účastnila. U Hedviky, jejíž přátelé ji přehlížejí s oponováním, že do hospody stejně nemůže.

Nelze ovšem říci, že by mé informátorky o přátele pouze přišli, některé z nich získaly mnoho nových přátel v muslimské komunitě. A tři z mých informátorek, konkrétně Aneta, Michala a Hedvika, jsou introvertní typy, a ani jedna z nich dle jejich slov nemá potřebu nové přátele vyhledávat.

2.6 Nová identita

Náboženská konverze klade zásadní otázky týkající se identity a smyslu života, toho, jak se lidem změní vlastní život i jejich pohled na svět. Nejde jen o náboženskou konverzi, ale o kulturní fenomén. Konverze je vnímána jako zásadní posun v životě i v pohledu na svět. Konvertita odmítne určité hodnoty a způsob života před konverzí, většinou ho ale úplně nepopře. (McGinty, 2006, str: 6, 33)

Konverze ovlivní nejen názory, ale i celý životní styl. Ovlivňuje nejen sociální

a politický život, ale i výběr partnera a přátel, způsob trávení volného času, výběr zaměstnání, popřípadě možnost provádět určitá povolání, a v neposlední řadě styl oblékání. Změní se běžný denní režim kvůli modlitbám, které se provádí pětkrát denně. V západní společnosti je velmi těžké se zařadit do běžného stylu života a udržet si muslimskou, náboženskou identitu. (Zabiri, 2008, str:3, 5, 98-101) Pro ženu je pravděpodobně nejtěžší fyzická změna zevnějšku.

2.6.1 Identita

Fiona Bowie používá koncept identity v knize Antropologie náboženství, zajímá ji, jak odpovíme na otázku: „Kdo jsme?“ Odpověď se bude různit podle kontextu a situace, podle toho, jaké osobě odpovídáme a jaké jsou její dosavadní znalosti. Můžeme se vymezovat na základě genderu, zaměstnání, národnosti, jazyka, náboženství, rodiny... I v případě, že bychom se vymezovali jako jedinci, vždy budeme náležet k hierarchii sociální skupiny. Každá skupina, do které patříme, má svá pravidla členství. Skupiny mohou být otevřené a do některých bude těžké se dostat. Ale vždy budou existovat hranice, které budou přesně vymezovat, kdo do dané skupiny patří a kdo ne. Například pokud se někdo chcete stát muslimem, musí mít dva svědky, před nimiž prohlásí, že je jeden Bůh, Alláh a Muhammad je jeho prorokem. (Bowie, 2004, str: 74) Tedy konverzi můžeme brát pouze jako vyslovení víry, ale tento výrok je třeba říkat nejen rty, ale především srdcem. (Bulliet, 1979, str.:33)

McGinty ve svém výzkumu, zabývající se švédskými a americkými konvertitkami, píše, že náboženská konverze klade zásadní otázky týkající se identity a smyslu života, toho, jak se jim změní jejich vlastní život i jejich pohled na svět. Nejedná se pouze o změnu v náboženském chápání života, ale jedná se o kulturní a sociální fenomén, který s sebou přináší velké změny. Většina dotazovaných v její práci potvrdila, že se stále cítí na prvním místě jako Švédky nebo Američanky, a až pak jako muslimky, že praktikují například švédskou formu islámu. McGinty upozorňuje na problém, že se tyto ženy necítí být doma nikde. V jejich rodné zemi, Švédsku nebo Americe, je považují často za imigrantky nebo turistky, a nejednou se setkaly s hrubým jednáním vůči své osobě na základě svého vzezření. Několik žen uvedlo také to, že se na ně v jejich zemích původu dívají jako na zrádkyně své země, což samy nechápu, neboť říkají: „*To, že jsme změnily*

oblečení, ještě nezměnilo to, co je uvnitř v nás, stále jsme to my.“ (McGinty, 2006, str.: 142-143)

2.6.1.1 Vymezení mých informátorek

V mém výzkumu se většina mých informátorek shodla, že jsou českými muslimkami. Neupřednostňují například národní identitu před náboženstvím jako ve výzkumu McGinty. Shodly se, že to není potřeba oddělovat nebo upřednostňovat jedno před druhým. V České republice také není komunita muslimů až tak rozšířená a nepokrývá celé naše území, aby se mohli muslimové scházet převážně s muslimy, a tedy musí svým způsobem fungovat v české společnosti bez většího vyhranění.

Lada: *„Cítím se být Češkou i muslimkou, myslím, že to není v protikladu. Takže jsem obojí, hrdá česká muslimka.“*

Michala: *„Považuji se za českou muslimku. To, že moje národnost je první, že náboženství stavím na vedlejší kolej, jen vychází ze zvyklostí daných mou původní společností. Hlavně ve stylu smýšlení nebo mentality. Pokud je ovšem něco v rozporu mezi tím, co Češi normálně dělají, a náboženstvím, upřednostním náboženství. No tak bych se vymezila.“*

Soňa: *„No narodila jsem se jako Češka a zemřu taky jako Češka. Řekla bych, že jsem Češka a muslimka. Jedno nevyklučuje druhé, a určitě bych to nechtěla měnit; ani se za jedno nebo za druhé nestydím.“*

Aneta: *„Česká muslimka.“*

2.6.2 Změna v oblékání a interakce se západní společností

Jednou z nejtěžších věcí pro ženy, kromě sdělení své konverze rodině, je bez pochyby nošení šátku. Často přijde špatná reakce rodiny a okolí, které nevěnuje konverzi příliš velkou pozornost až do doby, než si žena nasadí hidžáb. Pokud by si šátek nevzaly, veřejnost by o jejich víře nemusela vůbec vědět. Šátek je tak odlišuje od nemuslimů. Před nasazením hidžábu přicházejí často obavy z reakce okolí

a rozpaky, jelikož se takto v davu nikdo neschová, alespoň ne v rámci západní společnosti.

Pokud se žena rozhodne nosit nikáb²¹, nic to o ní neprozradí - například barvu pleti, věk, postavu, nebo přitažlivost - což do značné míry může přinášet pocit svobody, ale mnoho lidí v západní společnosti nikáb i hidžáb spojuje s terorismem, útlakem, pozůstalostí minulosti a nesvobodou žen. Ovšem v západní společnosti mají ženy také diktát, co se týče oblečení. Moderní společnost nás totiž učí být posedlími vzhledem. (Zabiri, 2008, str.:105-110, 208- 212) Je otázkou, zda západní společnosti u muslimek/konvertitek vadí víra jako taková, nebo jen šátek a to, co prezentuje.

Rambo v knize *Understanding religious conversion* uvádí koncept zapouzdření. Jedná se o jakési zapouzdření a uzavření se do pomyslné bubliny daného náboženství. V náboženstvích můžeme nalézt případy fyzického zapouzdření, kdy se určitá skupina uzavře a zpretrhá kontakty s okolním světem. Také uvádí příklad sociálního zapouzdření v rámci oblékání u hnutí Hare Krišna, kdy se tito lidé svým oblečením odlišují od ostatních. (Rambo, 2004, str.: 103-107). Tedy můžeme i u muslimek/konvertitek šátek a zahalování chápat jako formu sociálního zapouzdření a odlišení se od okolního světa, i vyjádření svého náboženství.

Mé informátorky se stejně jako informátorky Kate Zabiri a Anny McGinty setkaly s negativními reakcemi okolí. Jedna z informátorek ve výzkumu Anne McGinty uvedla, že mnoho Švédů se domnívá, že ženy, které konvertovaly k islámu, nemohou být vzdělané a musí být hloupé. Většina z nich se setkala s nepochopením. Další z jejích informátorek uvádí, že neuznává, že by se žena měla chovat jako muž, aby byla uznávána. Po mnohá staletí bylo přirozené, že by ženy měly být doma a vychovávat děti, a muž by měl zaopatřit rodinu; v šedesátých letech, kdy došlo k emancipaci žen, se vše obrátilo, ale to jí nepřijde správné. Ani v západní společnosti si nejsou v manželství partneři vždy rovni, vždy má jeden silnější slovo a často to bývá právě muž. (McGinty, 2006, str.:87, 89)

Ženy se nejčastěji potýkají s urážlivým a drzým verbálním obtěžováním od svého okolí. Nejčastější narážky se týkají jejich očividně odlišného oblékání. Tato složitá interakce s nemuslimským světem často přináší problémy jako snížené sebevědomí a pocit nepohodlí při nošení šátku na veřejnosti. Častokrát jsou

---

²¹ Je závoj, zahalující ženě celou hlavu i obličej, jsou vidět pouze oči. Může být zaměňován s burkou, tyto pojmy se pak mění v závislosti na oblasti.

konvertitky ztotožňovány s přistěhovalci, jelikož až příliš mnoho lidí má nízké/nulové povědomí o konverzi k islámu. Mnozí lidé se dívají na konvertity jako na zrádce své země. Švédské informátorky uvedly, že se necítí být doma nikdy, že si připadají i ve vlastní zemi jako cizinky. Spousta lidí je však velmi překvapena, jak dobře umí švédsky. (McGinty, 2008, str.: 129-147)

Stejně tak v mém výzkumu se většina mých informátorek, tedy ty, které šátek nosí, setkala s nevlídným chováním Čechů, s velmi častým verbálním napadáním a v jenom případě i s fyzickým napadením.

2.6.2.1 Komparace s mým výzkumem

Aneta: Aneta chodí slušně a cudně oblékaná, při našem setkání měla dlouhou sukni, volné dlouhé sako a na hlavě hidžáb. Byly doby, kdy ale nosila burku²², jelikož se v ní cítila v rámci české společnosti mnohem pohodlněji a chráněněji. Stejně tak mnoho informátorek McGinty uvedlo, že se s šátkem cítí mnohem lépe, pociťuje větší respekt od mužů, a že šátek odděluje vnější svět od jejich vnitřního, duchovního.

„To okolí tady je nepříjemný, víš, mrzí mě spíš, že lidi mají vůbec potřebu to komentovat. Já jdu taky po ulici a taky se mi nemusí líbit, jak je někdo oblečený, ale taky neřeknu, že vypadá hrozně. Takže mě to spíš opravdu mrzí. Víš, když jim nic nedělám, kdybych tady třeba dělala bordel, nebo něco, ale když jim nic nedělám, tak mi to přijde takový... No nevím, nechápu to. Spíš se snažím ty lidi pochopit proč. Přijde mi, že se ten člověk snaží chovat ještě líp, když je zahalenej. Já bych kolikrát třeba ty děti plácla, ale neudělám to prostě, protože lidi si pak řeknou, ona je muslimka a dělá tohle, nebo prostě něco takovýdleho. Takže člověk v sobě musí potlačit něco, co by třeba jinak udělal.

Já jsem chodila i jeden čas tady v burce, to bylo taky ještě před tím, než jsem se setkala s manželem. To jsem měla takový období, kdy jsem si myslela, že je to správný. To bylo dílo manžela, že jsem přešla na normální šátek, to jsme se domluvili, že jsme v Evropě, a že by to mohlo blbě působit na lidi, i když já jsem moc nechtěla. V Alžírsku si ale burku vždycky moc ráda zas oblíknu. Možná to má souvislost i s tou mou stydlivostí. Mně přišlo, že to pak lidi miň komentovali, že si třeba mysleli, že jsem Arabka, tak že budou zticha. Když viděli, že jsem Češka, tak asi měli větší potřebu to nějak komentovat. Pro mě to bylo takový

---

²² Plné zahytí hlavy a obličejů kdy koukají pouze oči, zároveň nošení s dlouhými volnými šaty, které se nosí přes běžné oblečení.

lepší, že i já jsem možná vnímala míň to okolí, bylo to takový větší zakrytí a já se cítila líp. Ale ono to taky bylo postupně, nejdřív jsem ten šátek neměla, pak jsem měla obyčejnej...“

Bára: Sama řekla, že nikdy nebyla vzornou muslimkou, která by dodržovala všechna pravidla, která islám stanovuje. Když byla muslimkou, šátek nosila pouze krátké dobu. Alkoholu se nezříkala a například ramadán také nedodržovala.

„Nejsem taková jako ta vzorová muslimka, jako například jiné některé sestry konvertitky třeba i v Praze. Měla jsem jedno období, kdy jsem se zahalila. Já bych teď chtěla udělat takovej průzkum, protože já si myslím, že třeba přímo ta konverze, ale třeba i jakoby to zahalování, může trochu jako souviset i s nějakýma lidskýma pochodama u těch holek. Jedna moje kamarádka si ten šátek oblékla vlastně ze stejného důvodu jako já. Já jsem se zahalila asi na čtyři měsíce a zjistila jsem, že je to jako úplně k ničemu. Zahalila jsem se, protože jsem měla takový období v životě, já jsem si myslela, že jsem jako strašně špatná a hříšná, a zjistila jsem, že ta kamarádka to udělala úplně ze stejného důvodu. Já teď pozoruju, že ty český holky, tady ty, co konvertujou, pak mají z toho islámu fetiš. Co z toho vychází je to, že vlastně ty holky, co jsou submisivní a nemůžou jakoby najít ten správněj protějšek dominantní, tak ty holky si pak tu pozici submisivnosti kompenzují, tak jsem to třeba měla i já s tím šátkem, protože můj manžel je submisivní... No a pak se ty holky vrhnou na islám, protože islám, když opravdu budou dodržovat veškerý *** a nařízení od nějakých imámů a já nevím co, tak v podstatě přirozeně si dělaj to, že se budou stavět do té submisivní role. Dělá jim to dobře, poslouchaj toho Boha,

a nahrazují si tím ten pocit, který by měly mít ve vztahu s tím partnerem. Takže zahalování je buď o sebe přijetí, nebo o nahrazování autority a dominantního protějšku.“

Hedvika: Hedvika ve městě, ve kterém žije, šátek nenosí, jelikož měla problém se sháněním zaměstnání a bojí se o svou pracovní pozici. Pokud jede mimo své město, tak se zahalí. Nechodí příliš vyzývavě oblékaná, snaží se působit usedle. Kdykoli si vzala šátek, nezažila mnoho pozitivních reakcí, ani u svých sester muslimek. Nepřipadá si jako muslimka jakkoliv omezovaná, a tyto názory ji velmi rozčilují.

„Většinou tu na mě koukaj jak z jara, já tu teda nenosím šátek. Nejsem z těch, že bych nosila šátek, nebo se nějak příliš zahalovala. Já nosím i sukně, to už je zase můj názor. Pokud za mnou přijedou sestry kamarádky, nebo Naďa - svého času nosila i nikáb - tak to je velká atrakce. To ji lidi nebrali, nadávali jí sprostě, přestože je to holka z Tábora. Vyvrcholilo to až ve škole, a to už jsem podala i stížnost na toho kantora, sice se to tak jako zahrálo do autu, ale je pravdou, že už si pak netroufli. Naďa není moje dcera, i když já ji jako svojí dceru беру, ona je muslimka někdy od svých patnácti, šestnácti let.

Já když jedu mimo své město, tak se zahaluju, já nejezdím odhalená. Já se teda zahaluju normálně, šátek tu teda nenosím, snažím se nosit rolák, kalhoty, volnější oblečení, ale nosím třeba i sukně kratší, ke kolenům. Takže když já jdu takhle, obleču se normálně, nebo si vezmu čepici, nebo si stáhnu vlasy do culíku, tak si mě lidi nevšimnou, ale v momentě, jak dám šátek na hlavu, to je jak zaklínadlo, tak v tu chvíli jsem středem pozornosti. Já to nemám ráda, já se nemusím ukazovat všude a všem. Jsem domluvená i s budoucím manželem, ten s tím problémy nemá, naopak chápe to, že tady to nejde, a nemáme ani pocit oba, že by to zahalení z nás dělalo dobrý muslimy, to si nemyslím. Třeba přes léto jsem nevylezla v tričku s krátkým rukávem, to jsem prostě nevylezla, měla jsem pořád tričko s dlouhým rukávem, ale šátek doopravdy nenosím; ale do Prahy když pak jedu, tak je to jasný. V tý Praze vím, že na mě koukali divně a ukazovali si. Byli jsme v Karlových Varech, to bylo to samý v podstatě. Tak jako jsou reakce dobrý, jsou reakce takový obyčejný, co člověk čeká, a pak jsou takový hnusný typu: „Děvko, táhni a vrať se domů.“ To už pak člověk komentuje: „Jojo, domů odjedu za chvíli.“ Jsou historky, kdy člověk radši mlčí a dělá cizinku, opravdu že nemluvíš, a není to mnohdy příjemný. Většinou takhle starý paní dost často, a starší lidi vůbec, mají poměrně kladnej přístup k tomu v tom velkoměstě, tam se většinou zeptaj, jestli jsme Češky, že mluvíme krásně česky, jestli jsme se tu narodily a tak dál. Víceméně je hodně negativních reakcí. Dřív jsem nosila šátek a nosila jsem ho zavazovanej dozadu a rolák k tomu, a šla jsem s Naďou, která měla nikáb, tak a i to lidi napadlo, že jsme z jinýho světa, no tak to bylo jako blbý, to si i mnohdy odplivávali nebo si nás fotili, že jsme chudinky, a tak podobně. Já si nepřijdu jako chudinka, já jsem normálně samostatně výdělečně činněj člověk a vydělávám a živím svoje děti a nemám nejmenší problém. Pravdou je, že práci tady těžko najdu, že s tím šátkem člověk tu práci nenajde.

Já nechápu, co těm ženskejm tady vadí, ony si myslí, že když máš šátek na hlavě, tak jsi chudinka a pejsek za manželem, a to není pravda. Pravdou je, že asi máme ty limity jinak postavený. My máme šátek na hlavě a tím jsme hloupý, méněcenný, nestudujem a nemáme na to nárok, nesmíme řídit auto

a nesmíme nic. Přitom je to blbost, já auto řídím, jezdím na motorce, dělám naprosto všechno, chodím na koncerty, chodím do divadla, chodím do kina, chodím sportovat, já nemám problém.“

Sára: Se zahalením postupovala zvolna a postupně, aby to nebyl velký šok jak pro ni, tak pro její rodinu a okolí. Dnes již nosí šátek vázaný dozadu, jelikož se, jak sama řekla, musela vše snažit alespoň lehce přizpůsobit evropskému stylu. Měla krátké období, kdy zvažovala, zda se má vůbec v západní společnosti zahalovat a zda s tím nemá přestat, jelikož pokaždé, když vycházela ven, si připadala jako by šla do boje. Abáje²³ nikdy nezačala nosit, ale nosí volné delší oblečení. Když jde se svým mužem, pociťuje, že si nikdo netroufne nic říct, ale sama si přijde zranitelná.

„Postupovala jsem pomalu, konvertovala jsem, ale ještě jsem nedodržovala moc těch pravidel, jakože postupně. Já jsem nosila už dlouhý sukně, ale pořád jsem třeba na vrchu měla tričko bez rukávů. Já až teď nosím šátek takhle dozadu, dřív jsem nosila úplně přesně, jak má být. S tím, že já jsem nikdy nenosila takové ty abáje, že bych byla vyloženě v pytli. Já dodržuju to, ty islámský pravidla, že to mám třeba delší přes zadek, že to nemám upnutý, nemám to průsvitný, to vše dodržuju, ale snažím se to přizpůsobit tomu evropskému, že třeba hodně nosím kostýmky nebo sukně s košilema nebo takovýhle věci. Teď s dětma mám třeba rifle a k tomu tuniku až po kolena, že to pro ty lidi není tak moc šokující. Je pravda, že po několika letech mi to už lezlo tak moc krkem, že jsem chtěla jen vyběhnout s malou, tehdy jsem měla jen jednu tu holčičku, prostě jen vyjít ven a užít si to, ale na mě pořád někdo koukal. Když na mě někdo nečumí, tak se mě rovnou ptá, ale oni se ptají takovým způsobem, že ty musíš vždycky obhajovat, prostě pokaždé jakobych vylezla z baráku a šla do boje. Já už jsem z toho byla tak moc znechucená, že jsem si říkala, že vytvořím nějakou lidštější variantu. Tak jsem si to začala vázat dozadu a je zajímavý, že jediný rozdíl je v tom, že ti je vidět krk, což ani v zimě není, když máš ten rolák, ale to byl tak velký rozdíl pro ty lidi, že to skoro vůbec neřešej a vidíš, že některým ani nedochází, že to patří k islámu, ale mají pocit jako by to byla nějaká francouzská móda. Já to teda jako hodně sladuju. Je fakt, že to udělalo velikánskej rozdíl, i když to svoje nedělám pořádně, ale nějak mi to stojí za to.

My jsme se dokonce na to ptaly jednou jednoho šejcha, že to tady takhle funguje. Jestli by nebylo rozumnější, kdybychom tady ty šátky nenosily, a on nám ale odpověděl, že v létě je tu normální nosit minisukně, tak jestli taky začneme nosit minisukně, aby ty naše dlouhý nebyly nápadný. Měl pravdu,

---

²³ Je druh svrchního oděvu, které ženy nosí na normální oblečení, připomínají dlouhé šaty.

protože pak by to šlo jakoby dál. Podle mě je ten šátek už takovej detail i v tom oblečení. Pokud ta muslimka nemá šátek, ale jinak je decentně oblečená, tak v pořádku. Rozhodně lepší, než když potkáš muslimku, která má šátek, ale všechno má tak moc obepnutý a tak moc vyzývavý, že ten šátek je úplně na dvě věci. No ale jakoby pořád se přizpůsobovat a přizpůsobovat, to by nakonec došlo tak daleko, že už bych nakonec nic nedělala.

Hodně holek to oblečení neřeší a jdou až do takovýho druhýho extrému, že čím víc jsou obyčejný, tím je to takový bohulibější. To ale podle mě podle toho islámu není, tam sice je, že nemáš vyzývat, ale taky, že máš působit příjemně a hezky a máš chodit upravená.

Když jdu s manželem, tak na jednu stranu je to jako jednodušší ohledně toho šátku, tím pádem se ty lidi i míň dívěj a ani si na tebe tolik netroufnou, jako když jdu bez něj. Přeci jen ať už Arab, nebo Pákistánec, tak naši lidi se jich bojejí. Na druhou stranu sleduju, jak na nás lidi koukají, když sedíme v restauraci, jak spolu mluvíme, jak se na sebe díváme a vidíš, jak jim šrotujou ty hlavy.

Moje kamarádka povídala o své cestě autobusem, a že malá se jí zrovna nějak umatlala a polila, podala to tak, že já v šátku a ona taková upatlaná. Mě nejdřív přišlo divný, co to plete dohromady, ale pak jsem si uvědomila, že my musíme na všechno dbát stokrát víc, protože jsme fakt pod lupou. Jo, že když já zakřičím na svoje dítě, tak je to už muslimskej teror pomalu a se vším všudy. Já cítím, jak jsem pod drobnohledem, to, jak ti lidi čuměj, tak mě to nutí to oblečení dolazovat do posledního detailu.“

Tat'ána: Šátek dříve krátký čas nosila, dnes ho již nenosí kvůli problémům, které měla na povinné praxi od školy. Z rozhovoru také vyplynulo, že se v něm moc dobře necítila. Trochu si protřečí, jelikož v jedné chvíli mi řekne, že žádné špatné reakce s nošením šátku nezažila, a o několik minut později uvede fakt, že ji jeden muž fyzicky a slovně napadl, když měla šátek.

„Já jsem ho zkoušela nosit jednu dobu, ale nešlo mi to, nešlo to, přišlo mi to... Většinou špatný reakce nebyly, občas jenom, ale vážně málo, většinou právě ne, spíš naopak.

Nosila jsem ho poměrně dlouho a měla jsem celkem i problém, protože mě fyzicky napadli. Byl to jeden Čech, on mi strhl vlastně šátek z hlavy, slovně mě napadal a tak.“

Žofie: Žofie žije v Turecku, a jak mi sama řekla, ví, že je její povinností šátek nosit, ale nemá na to odvalu. Zároveň je v Turecku zakázané nosit šátek do státních služeb a většiny škol, tak by ho nemohla nosit do práce. Pokud by byla v České republice, nerada by se stala středem pozornosti na každém svém kroku.

„Šátek nenosím, vím, že je to moje povinnost, ale upřímně řečeno nemám odvalu ho nosit. V Turecku je navíc ve státních službách, i na univerzitách, zakázáno nosit šátek, takže bych ho do práce stejně nosit nemohla. V ČR bych nechtěla být středem pozornosti a terčem pro hrubé lidi. Oblékám se pokud možno nenápadně, nosím dlouhé rukávy, kalhoty s tunikou nebo šaty.“

Lada: Lada zatím šátek nosit nezačala, jelikož její rodiče o konverzi zatím nevědí. Sama se domnívá, že rodiče s konverzí problém mít nebudou, ale už teď se o ni bojí, pokud jde například sama večer ven, a tak jim nechce přidělovat další starosti. Šátek si občas vezme, když jde někam s kamarádkami. Z našeho rozhovoru byl i patrný vliv přítele (muslima), který ji ani nedoporučil začít šátek nosit hned, že by to pro ni byla příliš rychlá a náhlá změna.

„Moji rodiče to nevědí, já tím, že nenosím šátek, částečně i kvůli nim, tak to není moc poznat. Přítel to nechce, nenutí mě do toho, naopak jako říká, že kdybych se změnila takhle ze dne na den, tak ani mi to nedoporučuje. Samotnému prorokovi a těm prvním muslimům to trvalo mnohem dýl, i desetiletí, než se dostali k tomu správnému islámu. Takže je čas a takhle to já беру. Důležitý je, že se snažíš a nějak jako neprovokuješ, třeba krátkou sukni bych si už nevezla, tak myslím, že už i to samotný je u mě pokrok.“

Rodičům vadí šátek, a to z toho důvodu, že mají pocit, že kdybych vyšla takhle ven, tak ani nejde o to, co řeknou lidi, ale boje se, že by mě někdo napadl. Oni mají pocit, že to tady je nebezpečný pro ty muslimy. Teď si myslím, že by je to zranilo, kdybych začala nosit šátek. Už takhle se o mě bojí, když jdu třeba sama večer, tak jim nechci přidělovat starosti zatím.“

Občas si ho vezmu, třeba když jdu s kamarádkami, to jo, to si ho ráda nandám, při modlitbě bychom ho taky měly mít, ale jinak myslím si, že to není až takový gro toho islámu. Spousta věcí je tam důležitějších. Šátek nepatří mezi pět pilířů islámu. Není to to, co by z tebe dělalo muslima. Důležitější je chování. Je to povinnost, je to důležitý, je v koránu napsáno, že bychom si měly zakrývat svá krásná místa, takže vlasy, hrudník, dokonce je tam, že máme spouštět závoje až na hrudník, z toho tedy vyplývá, že by ten šátek měl být. Na druhou stranu...prostě nedělám to.“

Zatím teda musím říct, a musím to zaklepat, že mám docela dobré zkušenosti, nikdo neměl hloupý narážky nebo tak něco, spíš právě naopak. Žádali mě o číslo třeba i šestnáctiletí kluci, což normálně by se mi asi ani nestalo, i kdybych měla krátkou sukni. Co mi přišlo trochu negativní, když si vezmu třeba šátek a jdu třeba sama, což jsem občas dělala, když jsem si na to zvykala, tak mě zastavovali arabové/muslimové a jako se mě ptali, jestli jsem vdaná, případně že by mě chtěli za manželku a tak dále, což si myslím, že by si k Arabce nedovolili. Myslím si, že oni to berou tak, že jsem levnější než muslimka/Arabka, k tý by si to nedovolili.

Když to není vyloženě nutný, tak nevidím důvod, proč to dělat. (mluvíme o burce) V Saudský Arábii by to bylo asi lepší, protože aby na mě každé koukal, že mám zelený oči, to by se mi taky nelíbilo, ale tady jsem s tím neměla problém, jenom ty negativní zkušenosti s Arabama, ale s Čechama nemám špatný zkušenosti.“

Michala: Michala začala šátek nosit až po roce, zjistila, že se šátkem se velmi špatně hledá zaměstnání - o tom se budu podrobněji zmiňovat v následující kapitole. Snaží se své oblékání přizpůsobit situaci, v jaké je, především tomu, že má tři malé děti. Reakce okolí zažila převážně negativní

„Půlroku vůbec a pak asi až po roce, po roce a čtvrt, jsem ho začala nosit. Rozhodně to byla změna, já, ač jsem už v té době bydlela v Praze, tak se šátkem se strašně špatně shání práce. Co si budeme povídat, v Praze na to moc nejsou, málokdo to povolí, i když ten multikulturalismus tam je hodně oproti jiným místům. Když jsem se pak přestěhovala s manželem, tak už to bylo znát, ty lidi na to reagovali jinak. Lidi si nějak nemohli zvyknout. V Praze jsem častokrát poslouchala nepříjemný poznámky. Taková typická poznámka na Češku: „Jé, vy umíte hezky česky.“

Já abáji nemám ráda, pro mě je to kus hadru, já to neurážím, ale mám stejně tři malé děti, takže jsem věčně upatlaná, tak myslíš, že nějak extra vypadám? Já služku nemám, aby mi uvařila, uklidila a já si seděla jako frajerka s rukama pod nosem. Takže jaké asi může být můj obrázek, jedno dítě urvaný, druhý ubrečený a třetí protivný, jo, jsou malé a ještě chvíli to takhle bude. Takže to chce čas, než si já budu moct vyjít jako frajerka v abáje a nikdo mi jí neupatlá. Jako zahalení budu mít, nebudu mít nic krátkýho, nepřezenu zas tenhle extrém, jo, budu mít něco ke kolenům, aby to bylo ryze praktický v mý momentální situaci. Nepřijde mi, že bych měla porušovat boží zákazy, že se mi to teď nehodí, ale jsou určitý věci, který jsou nepraktický, takže svým způsobem to přizpůsobím. Neznamená to, že s nima nesouhlasím, nebo bych je nechávala

ladmo plavat, ale mý momentální situaci to teď nevyhovuje, abych chodila v dlouhým. Já třeba sukně nerada nosím, tu si vezmu tak dvakrát do roka.“

Nad'a: Bezprostředně po konverzi začala nosit šátek, setkala se s negativními reakcemi rodiny, kantorů na gymnáziu i svého okolí celkově. Všimla si, že pokud jde s manželem nebo ve skupince lidí, nekomentují ji a netroufnou si jí cokoliv říct. Pozoruje také rozdílné reakce v Praze a v menších městech na jihu Čech, odkud pochází.

„Šátek jsem začala nosit po konverzi. Reakcí bylo strašně moc, i dneska mi říkají to, že nejsem z Iráku a jestli mám bombu v batohu a takový kecý. Když jsme šly s jednou holkou, taky muslimkou, v Budějovicích, který by měly bejt trochu otevřenější, protože je to větší město krajský, tak ty lidi o tom nic nevědí a pořád měli nějaký kecý typu: „Ješíšmarjá.“, nebo: „Táhněte, odkud jste přišly.“, tak se jen směju, že mám táhnout zpátky do Tábora, že tím jim hodně pomůžu. U nás je tohohle hrozně moc, tam u nás nejsou žádný muslimové, třeba jako na severu Čech, kde mají svoje komunity, nebo v Praze a v Brně. U nás je to pro lidi hodně velkej šok, tak mají potřebu to komentovat.

Všimla jsem si, že třeba děti strašně dobře reagují, že až ti rodiče na ně mají ten špatnej vliv. Já jsem třeba šla a měla jsem abáju, to je takový to oblečení, co normálně nosí v arabských zemích, a k tomu jsem měla šátek a prostě malá holčička říká: „Jé, mami koukej ta pani má hrozně krásný šatičky.“ A máma jí tam začala tak jako něco povídat. Malý děti to vážně vnímaj jinak.

Jeden pán v autobuse mi třeba řekl, že mi to hrozně sluší, takže občas potkáš takovýhle lidi a to tě to pak hrozně potěší. Ale já jsem před tím nosila černou abáju a černej šátek a to mi manžel zakázal, že se mu zdálo, že na nás fakt všichni koukaj. Jenže na nás budou všichni koukat pořád, tady když máš šátek, tak na tebe prostě budou koukat. Je fakt, že znám v Praze dost holek, co si stěžujou, že na ně lidi divně koukaj, ale přitom v Praze! Já pak vidím rozdíl s jinýma městama právě - že v Praze je to super, sem tam potkáš třeba někoho na metru, kdo má blbý komentáře, ale furt mi to tady přijde, že lidi to tu tolik neřešej. Když jdu s manželem, tak nikdo nic neřekne, když jdeš sama, tak těch reakcí je mnohem víc. Nebo ještě když jde skupina muslimek, tak si taky nedovolí, ale na dvě už zase jo.

Byla jsem i na maturitním plese v šátku, nejdřív jsem se bála, že to bude vypadat blbě, ale nakonec to vypadalo fakt dobře a i se to lidem líbilo. Měla jsem takový ty normální šaty plesový a k tomu boleterko, a na to normálně šátek. Sehnala jsem

si i šátek ve stejný barvě jako šaty, takže to vypadalo, že to k sobě patří, a dokonce si muslimové opravdu mysleli, že to k sobě takhle patří.“

2.6.3 Zaměstnání a studium

Nejedna z mých informátorek se setkala s problémy ve škole, na pracovišti, nebo při shánění zaměstnání. Tyto problémy pramenily ani ne tolik z jejich vyznání, jako spíše z jejich vnějšího vzezření. Tedy většině zaměstnavatelů vadil pouze šátek. S tímto faktem se setkávaly i Anna McGinty a Kate Zabiri ve svých výzkumech.

Kate Zabiri uvádí, že nejtěžší pro muslimy v naší společnosti může být dodržování modliteb pětkrát denně, jelikož ne každý zaměstnavatel s tím může souhlasit. Mnoho z jejich informátorek muselo úplně změnit zaměstnání. To se u mých informátorek nevyskytlo, ale nelze říct, že by se jejich zaměstnání obešla bez problémů. (Zabiri, 2008, str.:115)

Nošení hidžábu se stalo nejen ve Švédsku ožehavým tématem. Jedna nejmenovaná firma zakázala svým zaměstnankyním nosit hidžáb z důvodu, že nekořespondoval s uniformou všech ostatních zaměstnanců. Zaměstnavatelé ho podle McGinty ovšem očividně nespojují s náboženstvím, ale dívají se na něj obecně nelibě, jako například na tetování nebo piercing. V roce 1999 56% dotazovaných ve Švédsku souhlasilo s tím, že má zaměstnavatel právo zakázat hidžáb, ale 67% dotazovaných povolovalo dívkám právo nosit hidžáb do školy. (McGinty, 2006, str.: 164)

2.6.3.1 Komparace s mým výzkumem

Aneta: Aneta se setkala s problémy na pracovišti, pracuje jako laborantka v nemocnici, bylo jí oficiálně řečeno, že z hygienických důvodů šátek nosit na pracovišti nesmí, ovšem důvody byly spíše náboženské. Nechybělo málo a spor skončil u soudu.

„Problémy se šátkem v práci byly. Předem mnou říkali, že jim to prostě vadí, a že v práci prostě šátek nosit nebudu. Oficiálně to pak bylo z hygienických a bezpečnostních důvodů. Nakonec jsem si to prosadila, byla jsem na koberečku před nejvyšší, před hlavní sestrou, byl u toho i nějaký právník z nemocnice.

Kamarádka, co je taky muslimka a dělá u soudu, mi připravila podklady pro žalobu s důvody, proč bych si ten šátek mohla nechat, tak jsem jim to tam přečetla a druhý den za mnou přišli, že tedy šátek nosit můžu.“

Argumentovala tím, že ona přijde do práce v jednom šátku a na pracovišti si ho převleče za jiný čistý, což je mnohem hygieničtější, než když si její spolupracovnice, které mají dlouhé vlasy, v práci vlasy nevymění ani nezakryjí.

„Nakonec přišli s tím, že by si na našem pracovišti měli všichni zahalovat vlasy, že je to opravdu mnohem hygieničtější. Takže jsem pak byla velice oblíbená u kolegyň. Beztak se to nedodržíje...“

Aneta se také setkala s jistou formou šikany v podobě obrázku z kalendáře, který ji nalepily na dveře kanceláře.

„Akorát teď máme na zdi nalepený kalendáře, takže před mýma dveřma visí nějaký kalendář se zahaleným muslimem, který drží kudlu v ruce, ale byla jsem zticha a nic na to neříkala.“

Aneta mi pověděla, že díky víře se jí žije mnohem snadněji, a díky islámu se naučila za sebe bojovat, na což by dříve neměla odvalu.

Tat'ána: Tat'ána stále studuje, šátek nejdříve nosila, ale jen krátce. Setkala se s nepochopením a nelibostí na povinné praxi při studiu v nemocnici.

„Já jsem ho zkoušela nosit jednu dobu, ale nešlo mi to, nešlo to, přišlo mi to... Já studuju a tak, tak jsem si řekla, že na to kašlu. Nevím, ještě uvidím, ale sestry na mě koukají špatně, že ho nenosím. Tak určitě v České republice je to hodně problém. Ve škole to jde, ale spíš jako ty praxe, tak tam je to fakt špatný. Chodím na praxi do nemocnice a tam to jako vůbec mít nemůžu.“

Michala: Michala, i když je v současné době na mateřské dovolené, se setkala s problémy při hledání zaměstnání. Setkala se nejčastěji s netolerancí zaměstnavatelů.

„Sama teď víš, jaký jsou reakce lidí, a ne každý zaměstnavatel to strpí. Pamatuju si, že jsem jednou přišla na pohovor a pán, co mě přijímal, mi říká: „Dobrý den, tak si odložte.“ Tak já jsem si odložila kabát a on se mě zeptal: „A ještě si odložíte?“ Tak jsem mu řekla, že jestli myslí ten šátek, tak že rozhodně ne, že to je z náboženských důvodů a už mi nikdy nezavolali. Ale taky

je to o lidech, jedna má kamarádka muslimka pracuje v Tesco a jeden vedoucí jí šátek nechal, ale u druhýho si ho musela sundávat, ale jelikož sama vychovávala jedno dítě, tak si ten šátek prostě musela sundat, ale to víš, že jí to bylo líto, protože když vyměnili vedení, vše šlo normálně.“

Je pravda, že se můžeme pouze domnívat, zda ji po pohovoru nikdo nekontaktoval z důvodu, že nebyla vhodnou kandidátkou na místo, o které se ucházela, nebo jim opravdu vadil šátek a její náboženské vyznání. Nepopíratelně ale vzbudila jakousi nelibost a nepříjemný první dojem díky hidžábu.

Nad'a: Jelikož je Nad'a stále studentkou, vyskytl se u ní spíše problém na vysoké škole, kdy ji jeden zkoušející vyhrožoval, že pokud na jeho zkoušku přijde v šátku, zkoušku ji neuzná. Vše se muselo řešit až s vedením katedry. Se sháněním brigád se šátkem také neměla úplně nejlepší zkušenosti.

„Někde řekli, že se šátkem teda ne, ale jinak s mým vyznáním že problém nemají. Někde mi řekli, že jim třeba šátek nevadí, ale že by mohl vadit zákazníkům. Ted' v Praze učím turečtinu a ti s tím neměli vůbec problém. Asi koukali opravdu na to, co ten člověk umí, a nekoukali na to, jak vypadá, ale tak asi i když člověk učí turečtinu, tak jim asi nevadí, že má na hlavě šátek.“

Ted' na univerzitě mi jeden právník vyhrožoval, že mě vyhodí, a že mi nedá zkoušku, pokud tam přijdu v šátku. Tak jsem mu řekla, že kvůli němu si ho rozhodně nesundám, že si ho maximálně můžu zavázat dozadu, pokud ho to takhle uráží. Nakonec jsem volala vedoucím katedry a oboru a vyřešilo se to tak, že mi dovolili na zkoušku přejít k někomu jinému. Právník, co porušuje základní lidský práva, je docela zvláštní.“

Hedvika: Hedvika je samoživitelkou dvou dětí a do své práce šátek nenosí, jelikož se bojí o své místo. Zároveň měla problémy se sháněním zaměstnání.

„Šátek bych mohla do práce nosit možná v Praze, kdybych si sedla někam na ústřednu, ale já děti za deset tisíc neuživím. Měla jsem problémy najít práci se šátkem. Ted' dělám ekonomku-účetní ve dvou firmách a stýkám se s klientama, takže je nežádoucí, aby mě viděli v hidžábu. Tady jsme v Čechách, ať chceš nebo nechceš, já ty holky hrozně obdivuju, že v těch šátkách chodí, ale ony všechny jsou buď studentky a někdo je živí, anebo mají manžele a ti je živí, ale mě nemá kdo živit. Já se musím živit sama. Takže to je problém. Je to i tím, že mi prostě nemá kdo pomoci s tou mojí finanční situací, takže nemám moc na výběr. Modlit se pětkrát denně s prací nestíhám, a tak to nahrazuji po večerech“

doma. O ramadánu jsem měla od šéfa výjimku, protože ví, že jsem muslimka, tak jsem měla místo, kde jsem měla koberec a mohla jsem dodržovat ramadán i půst a tak dále.“

Soňa: Soňa relativně vyčnívá z doposud vyřčené přímé linky, v jejímž rámci měly mé informátorky v zaměstnání nebo ve škole problémy. Soňa po škole zaměstnána nebyla, jelikož velmi brzy šla na mateřskou dovolenou. Tento rok působila na stáži v jedné nejmenované firmě, kde dle jejího názoru, nikdo problém s jejím šátkem neměl. Sama ale říká, že šátek nosila uvázaný na „piráta“, tedy ne tradičním způsobem, kdy ženám hidžáb splývá z hlavy přes krk až na hrudník, ale pouze vázaný dozadu.

„Já jsem nebyla vlastně v zaměstnání, protože já jsem přijela z těch Států, rok jsem byla doma, překládala jsem. Pak už jsem se vdávala a poměrně brzo jsme měli i ty děti. Takže jsem byla na mateřské a my máme vlastně firmu, takže jsem spíš fungovala tam. Až teď, tenhle rok, jsem měla takovou pracovní stáž v jedné firmě, a tam nebyl žádný problém. Já ale třeba když jdu takhle do té firmy, tak ten šátek nosím uvázaný dozadu, jako na „piráta“. Takže to není nic extrémního. Je možné, že nějaký jiný zaměstnavatel by s tím problémem měl, ale když jsem sledovala kolem sebe reakce, a to jsem dělala i obchodní jednání, tak to nikdo neřešil. Spíš mám pocit, že ty lidi se chovali s větším respektem, jako hlavně chlapi. Některý tím byli vyloženě zaujatý. Proběhlo celý drsný obchodní jednání, my jsme se tam pomleli o ceny a závěr byl, že chlap říkal, jestli si může sáhnout na ten šátek, že je úžasnej.“

Soňa si také stojí za názorem, že není těžké udržet si svou muslimskou identitu v Čechách a žít podle islámských pravidel, ale se co se týče zaměstnání a jeho shánění, tam už pochybuje o bezproblémovosti.

„Myslím, že v České republice se dá velice dobře žít podle islámu a nic nenarušovat, ani soužití s Čechy, ani soužití s muslimy, a ještě žít podle pravidel. Je trošku problém s oblečením, nebo spíš s nošením šátku, protože Češi se na to dívají dost hrozně a některé společnosti díky tomu, nechtějí muslimky zaměstnávat.“

Lada: Jelikož prozatím šátek kvůli rodičům nenosí, nesetkala se zatím s množstvím reakcí, či problémů na pracovišti nebo ve škole. Na následující školní rok si podává přihlášku na stáž do poslanecké sněmovny, kde uvedla, že je

muslimka, a ráda by nosila na stáž šátek z náboženských důvodů. Dostalo se jí kladné odpovědi, kdy její žádost byla přijata bez větších problémů.

„Ale s tím šátkem, vlastně já jsem podávala žádost do poslanecký sněmovny, abych tam příští rok mohla dělat stáž, a dávala jsem jim tam přímo, že bych chtěla v šátku, že jsem muslimka, a jestli by to šlo v šátku. Negativního nic nebylo, naopak bylo pozitivní, že říkali, že super, že mě aspoň snadno rozeznají a budou si mě pamatovat. Tak příští rok doufám, že se dostanu na stáž i v šátku.“

2.6.4 Závěr

Jak je tedy patrné z předchozích kapitol, všem informátorkám, nejen mým, se po konverzi život změnil. Především za změnou stojí obměna v oblékání, jeho střídmost a zahalení. Díky němu jsou ženy na první pohled na veřejnosti odlišeny od majoritní společnosti. Všechny mé informátorky se setkaly s ať už mírným nebo hrubším chováním ze strany západní, majoritní společností a s nepochopením. Jsou nejčastěji veřejností kategorizované jako hloupé, nevzdělané a podřízené, jenž díky pouhé změně oblečení nemají svá práva. Nejednou se setkaly s problémy na pracovišti nebo ve školách, s udivenými pohledy, že jsou Češky a ne cizinky.

Z toho všeho co zde bylo napsáno o změně identity, se dá vyvodit, že ženy konvertující k islámu v očích západní společnosti klesly v sociálním žebříčku. To se ovšem neshoduje s počátky islámu, jak píše Bulliet, kdy lidé konvertovali k islámu za účelem zvýšení sociálního statutu a nabytí prestiže. Jelikož prvními konvertity k islámu byli především vězni, vojenští zajatci a příslušníci nižších sociálních vrstev, konverzí se stali muslimy a vydobyli si lepší místo ve společnosti. (Bulliet, 1979, str.: 41-42) Tedy konverze má dnes úplně jiný fenomén než v historii. Dnes je většina z muslimů v západní společnosti spíše diskriminována, jako například při získávání zaměstnání. Konvertité tedy sami sebe degradují do nižší sociálních pozic. Což se může jevit jako nepochopitelné a existencionálně nelogické.

3. Závěr

Tato bakalářská práce se pokusila osvětlit, kdo jsou Češky konvertující k islámu. Snažila jsem se zodpovědět základní výzkumné otázky jako:

Co vede českou ženu ke konverzi k islámu? Jak se s faktem konverze vyrovnaly jejich rodiny? Jak samy ženy pociťovaly změny související s konverzí ve svých životech?

Náboženské vyznání mých informátorek před konverzí k islámu nebylo jednotné. V mém výzkumu se vyskytují ženy, které před konverzí byly striktními ateistkami, ženy, které vyrůstaly v rodinách se slabou křesťanskou tradicí, ale i ženy přicházející z prostředí praktikujících křesťanů nebo svědků Jehovových. Je tedy patrné, že předchozí víra nehraje zásadní roli při konverzi k jinému náboženství. Nelze ani tvrdit, že by všechny ženy od brzkého věku pociťovaly víru v Boha a jeho existenci, jelikož jedna z nich uvedla, že ji islám přesvědčoval proti její vůli a v podstatě se stavil do protikladu vůči jejím dosavadním hodnotám.

Motivy konverze jsou opět nejednotné. Nejčastěji se objevuje motiv intelektuální, který se kombinuje s motivem romantickým, tedy poznání muže vyznávajícího islám a skrze něj i zájem o islám. Ty informátorky, které konvertovaly k islámu a až později poznaly svého partnera, na to byly patřičně hrdé, jelikož si k víře v Alláha dospěly samy bez mužů. V mém výzkumu převažují ženy s intelektuálním motivem konverze k islámu, které si našly partnera až později. Všechny mé informátorky prošly fází studia islámu, než se definitivně rozhodly tento krok učinit - toto období trvalo vždy minimálně rok. K samotnému studiu islámu je přivedl buď zájem o arabskou/muslimskou kulturu, nebo zájem o arabštinu. Zajímavým bodem je fakt, že mnohé z nich se začaly zajímat o islám v souvislosti s útoky na světové obchodní centrum z 11. září 2001, tedy i navzdory nepřilíh pozitivní mediální prezentaci islámu tyto ženy konvertovaly a dokázaly se od mediálních a kulturních nánosů islámu oprostit.

Životy konvertitek se po konverzi neobešly bez změn. Největší změna proběhla v osobních životech žen. A to nejenom na základě faktu, že jejich konverze šokovala jejich rodiny, které s nimi v nejednom případě na čas zpřetrhaly vazby nebo rodinné vztahy silně ochladly. Pohybovat se v českém prostředí s hidžábem není vůbec snadné, což jsem si vyzkoušela i na vlastní kůži. Všudypřítomné

pohledy a časté slovní napadání či nepříjemné reakce potkaly každou z mých informátorek. Ovšem ne všechny mé informátorky nosí hidžáb. Tedy z výzkumu lze poukázat na fakt, že praktikování islámu konvertitkami je založeno na subjektivním postoji.

Společným jmenovatelem většiny mých informátorek je fakt, že z jejich výpovědí vyplynulo, že jsou introvertními osobami a v mnoha případech uvedly, že neměly nikdy příliš mnoho přátel, ani nové přátele nikdy horlivě nevyhledávaly a cítily, že ve společnosti, ve které vyrůstaly a žily, jsou spíše outsiderkami. Dnes má většina z nich přátele v muslimské komunitě a mnoho muslimských, internetových přátel. Co mají všechny, kromě jedné z mých informátorek, dále společné, je vysokoškolský titul, případně studium.

Následující možné pokračování mého výzkumu spatřuji ve studiu smíšených manželských párů. Tedy ve výzkumu manželských párů složených z muslimů žijících s Češkou v České republice, a ve vysledování kulturních střetů v manželství. Dále by bylo možné realizovat výzkum s ženami české národnosti, které žijí s muslimem v jeho rodné zemi, kdy by bylo zajímavé vysledovat kulturní vliv země a prostředí na manželství, a také vliv manželovy rodiny.

Můj výzkum tak může vyvracet zažitý stereotyp, že k islámu v České republice konvertují nevyzrálé a nevzdělané dívky, které se z mladistvé nerozvážnosti zamilovaly do muslima. Můj výzkum ukázal, že konvertitky k islámu jsou často vzdělané, rozumné a do sebe uzavřené ženy, které však často mají pocit separace a nedokáží se se západní konzumní společností ztotožnit. Islám jim tak nabídl jiný způsob života a novou komunitu přátel, kteří víru a způsob jejího vyjádření berou stejně vážně jako ony.

4. Použitá literatura

- BEČKA, Jiří; MENDEL, Miloš. *Islám a České země*. Olomouc: Votobia, 1998. 207 s. ISBN 80-7220-043-8.
- BERNARD, H. *Research methods in anthropology: qualitative and quantitative approaches*. 4th ed. Lanham, MD: AltaMira Press, c2006, 803 s. ISBN 07-591-0869-2.
- BOWIE, Fiona . *Antropologie náboženství: Rituál, mytologie, šamanismus, poutnictví*. 1. Praha: Portál, 2008. 336 s. ISBN 978-80-7367-378-9.
- BUCKSER, Andrew; GLAZIER, Stephen D. *The Anthropology of Religious Conversion*. United States of America : Rowman & Littlefield Publishers, Inc., 2003. 236 s. ISBN 0-7425-1777-2.
- FLEISSIG, Jiří a Charif BAHBOUH. *Malá encyklopedie islámu*. Praha: Dar Ibn Rushd, 1993, 188 s. ISBN 80-900-7673-4.
- GOOREN, Henri . *Religious Conversion and Disaffiliation : Tracing Patterns of Change in Faith Practices*. The United States : PALGRAVE MACMILLAN, 2010. 181 s. ISBN 978-0-230-10453-2.
- HANUŠ, Jiří; NOBLE, Ivana. *Konverze a konvertité*. 1. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 151 s. ISBN 978-80-7325-196-3.
- KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 5. vyd. Praha: SPN, 1994, 855 s. ISBN 80-042-6059-4.
- KÖSE, Ali; LOEWENTHAL, Kate Miriam. Conversion Motifs Among British Converts to Islam. *THE INTERNATIONAL JOURNAL FOR THE PSYCHOLOGY OF RELIGI*. 2000, 10, s. 101-110.
- LOFLAND, John a Norman SKONVOD. Conversion Motifs. *Journal for the scientific study of religion*. 1981(20), 373- 384.
- MCGINTY, Anna Mansson . *Becoming Muslim: Western Women's Conversions to Islam*. 1. New York: PALGRAVE MACMILLAN, 2006. 208 s. ISBN 13:978-1-4039-7611-6.
- MENDEL, Miloš, Bronislav OSTŘANSKÝ a Tomáš RATAJ. *Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007, 499 s. ISBN 978-802-0015-549.

- ROMBO, Lewis R. . *Understanding Religious Conversion*. United States of America : Yale University, 1993. 264 s. ISBN 0-300-05283-9.
- ROALD, ANNE SOFIE . *Muslim minorities*. Boston : Brill Leiden, 2004. New muslim in the european context, The Experience of Scandinavian Converts, s. 253- 288.
- TOPINKA DANIEL. *INTEGRAČNÍ PROCES MUSLIMŮ V ČESKÉ REPUBLICE – PILOTNÍ PROJEKT*. Ostrava, 2007, 96 s. Dostupné z:
http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/integrace_muslimu.pdf
- VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství. 1*. Praha: Portál, 2004. 464 s. ISBN 80-7178-798-1
- ZEBIRI, KATE . *BRITISH MUSLIM CONVERTS : Choosing Alternative Lives*. England : Oneworld Publications, 2008. 279 s. ISBN 978-1-85168-546-2

4.1 Internetové zdroje

- <http://www.scitani.cz/>
- <http://hlas.muslim.cz/>
- <http://www.praha.muslim.cz/>
- <http://www.islamcz.cz/>
- <http://www.mkcr.cz/>
- <http://www.umocr.cz/>
- http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/integrace_muslimu.pdf